

DIALOG

Kresťanský diskusný mesačník

X. ročník ● 5/2017

O nádeji

OBSAH

Fórum 4
MARTIN LUTHER A ISLAM
Jerguš Olejár

Rozhovor 7
VO VÄZENÍ
A NA SLOBODE
Petr Jaroš

Téma 12
O NÁDEJI
D. Staněk, D. Perašín

Filozofické okienko 21
ETIKA SPOLOČENSTVA III
Ján Henžel

Misia 24
J. DOHNAL (CHORVÁTSKO)
L. SLOBODOVÁ (JAR)
PLANt.sk, WYCLIFFE

Úvahy z trolejbusu 28
TREST
Tomáš Komrška

Na margo dní 30
ÓDA NA RADOSŤ
Miroslav Kocúr

RELAX 31

Kresba N. Luptáková k textu na str. 3

Pri zborových objednávkach je odporúčaná predajná cena do 2,20 €, (podľa zborových dotácií)
Individuálne objednávky: cena + poštovné
PRIVÍTAME VAŠU POMOC, KTORÚ MÔŽETE POSLAŤ NA ÚČET:
IBAN: SK761100000002621041859, BIC: TATRSKBX, VS: 2017

Redakčná rada: Štefan Markuš (predseda), Tibor Máhrík, Bohuslav Piatko, Rastislav Števko,
Šéfredaktor: Bohuslav Piatko, bpiatko@swanmail.sk, Jazyková úprava: Rastislav Števko
Dizajn a grafické spracovanie: Martin Piatko
Sídlo vydavateľa: Živnostenská 2, 811 06 Bratislava, IČO: 35 757 43
Adresa redakcie: Sadová 28, 900 51 Zohor, č. tel.: 0903 474 142,
e-mail: svatava@swanmail.sk, web: www.dialog.cb.sk
Vydavateľ: Media Svatava, spol. s r.o. Vyšlo: 19. 5. 2017 Tlač: Express tlač

1. strana obálky: D. Laco: Petr a Vanda Jašekovci v Kaplnke.

EV: 2670/08 ISSN: 1337-6985

JEŽIŠOVA TEÓRIA A PRAX

Napätie medzi teóriou a praxou, dôležitosť jedného či druhého vo vzdelávaní, otázky priorit a dôrazov v tejto oblasti v príprave na život, ale aj v duchovnom raste – to je nekonečná téma, ktorá sa rieši asi stále.

Áké fakty potrebujem vedieť, o čom mi stačí byť informovaný, ktoré zručnosti sú kľúčové – a nemôžeme hneď prejsť na hodnotovú nastavbu a teoretické informácie vynechať?

Toto nie sú len otázky učiteľky! Myslím si, že sú to univerzálne otázky ľudstva. Prečo si to myslím? Naznačuje to totiž spôsob, akým učil Ježiš. A Ježišove učenie, jeho príbehy a činy nikdy neboli samoučelné či náhodne poskladané. Číže spôsobom, akým učil, dával odpovede na otázky, ktoré ani nemuseli byť vyslovené nahlas, ale Ježiš vedel, čo potrebujeme počuť a vidieť. Tento rok som začala preberať na hodinách náboženstva evanjelium podľa Matúša. Nepreberáme však len jednotlivé príbehy z evanjelia, ale pozeráme sa na celé evanjelium ako také. Je to pre mňa mimoriadne objavné a verím, že niečo z môjho nadšenia prijímú aj deti. A práve pri čítaní tohto evanjelia som si všimla Ježišove nekompromisné spojenie teórie a praxe.

Najprv sa pozrime na teóriu. Najznámejšia Ježišova reč, známa ako kázeň na vrchu, zaberá v Matúševom evanjeliu celé 3 kapitoly. Úvod tejto kázne je najťažšou pasážou, v ktorej predstavy o blaženom a šťastnom živote postaví Ježiš úplne na hlavu. A nasledujúce pasáže tento trend len potvrdzujú. Bolo povedané, ale ja vám hovorím..., v kapitole 5 Ježiš nastavuje nedosiahnuteľný životný štandard.

Nerobte toto, ale toto..., kapitola 6 je plná protikladov, ako máme veci robiť inak. Kapitola 7 by sme tiež mohli nazvať „Príslovia a porekadlá“ – veď všetky poučenia tejto pasáže poznáme ako slovenské „ľudové“ porekadlá.

Ale dosť bolo teórie, podľa nej sa aj tak nedá žiť!

Dokázal podľa nej vôbec žiť sám jeho autor?

Na začiatku 8. kapitoly Ježiš schádza z vrchu. Zostupuje z pódia, z katefne, ide sa pozdraviť s nadšeným davom, potriať pravou vzácnym hosťom, podpísať čerstvo vydané spisy... Alebo?

Ten moment, keď sa teória stretáva s praxou. Keď sa nebo dotýka zeme. Lebo Ježiš zostupuje dole z vrchu a dotýka sa – MALOMOCNÉHO!

Rozpráva sa s triednym nepriateľom a chváli vieru RIMANA!

Teóriu pretavuje Ježiš do praxe naozaj nečakaným spôsobom. Alebo, vlastne sme to mohli očakávať po tom všetkom, čo povedal. Búra bariéry, dotýka sa nečistých, stretáva sa s nevyvolenými. Ale čo to ďalšie stretnutie? Ide medzi svojich, pomáha a uzdravuje. Je aj tu niečo, čo je nečakané? Na prvý pohľad sa zdá, že Ježiš uzdravuje Petrovu svokru, aby ich mal kto obsluhovať. Veď má ešte toľko práce pred sebou... Potrebuje sa navečerať, nie?

Pri rozmýšľaní nad týmto stretnutím som si však spomenula na iné stretnutie. Z nášho sveta. Ktoré však zrazu osvetľuje udalosť v Petrovom dome.

Ak sledujete hudobnú klasickú scénu, tak ste asi počuli o Chasidských piesňach, čo je úspešný projekt bratislavského rabína Barucha a tiež môjho švagra Jozefa Luptáka. Energia ich koncertov je úžasná, a tak by ste sa radi interpretom poďakovali a podali ruku, nie? S Jožkom sa pokojne aj vybozkávajte, ale rabín? Ak ste žena, tak vám ruku nepodá. Lebo... no počkať. Ježiš bol rabín, ktorý vchádza do domu a dotýka sa ŽENY, aby ju uzdravil!

Pre mňa osobne to bolo dychvyrážajúce poznanie. Je to odstránenie ďalšej bariéry – krok, ktorý robí sám Boh k nám. Ku mne. On sa ma dotýka.

To nie je posledné prekvapenie tejto kapitoly. Tejto mimoriadnej ukážky, ako sa teória aplikuje v praxi. Bolo povedané, ale ja vám hovorím... a nielen hovorím, ja to robím. V centre tejto kapitoly sa nachádza malá epizóda, ktorá akoby do série stretnutí s Ježišom, ktorý zjavuje svoju moc, nepatrila. No je v skutočnosti jadrom celej kapitoly. Verše 18–22 tu stoja ako vážna otázka: Chceš ma nasledovať? Tak sa pozri, čo znamená Božia teória v reálnej praxi.

Lebo prednáška sa skončila. Nasledujú cvičenia. ■

NATÁLIA LUPTÁKOVÁ
(Autorka pracuje v Scripture Union, CB Bratislava Cukrová)

MARTIN LUTHER A ISLAM

alebo

Ako Turci prestanú byť trestajúcou palicou v ruke Božej?

JERGUŠ OLEJÁR
(Evanjelický farár v Rožňave.)

Prvé Božie prikázanie je najdôležitejšie a dáva význam všetkým ostatným, učil Martin Luther. Veľmi podobným spôsobom je prvá z 95-tich téz osobitne dôležitá v celej Lutherovej teológii a celú ju plní podstatným biblickým obsahom: „Keď náš Pán a Majster Ježiš Kristus povedal: Pokánie činite, chcel, aby celý život Jeho veriacich bol ustavičným pokáním.“ Tejto teologickej perspektíve bol Luther verný od reformačných téz z r. 1517 až do konca života a výrazne je zreteľná v jeho stanoviskách v dobe invázie Turkov a rastúceho vplyvu Ottomanskej ríše v Európe. (Pri venovaní sa tejto téme u reformátora treba akceptovať skutočnosť, že Luther bol postavou svojej doby a jeho reč vyjadrovala často jej tvrdosť a hrubosť. Toto je bremeno minulosti. Na druhej strane reformátor predbieha svoju dobu a dôrazne trvá na poznaní Koránu a náboženstva moslimov, apeluje na učencov, aby študovali a porozumeli Islamu v jeho vlastnej reči a výrazoch.)

Rok po zverejnení 95 reformačných téz ich Martin Luther obhajuje. Predstavuje svojej dobe jasnú reformačnú kritiku a vyzýva celé kresťanstvo k pokániu zoči-voči hrozbe tureckej invázie. Tvrdí, že „bojovať proti Turkovi je to isté, ako odporovať Bohu, ktorý nás prišiel pozrieť pre naše hriechy s touto palicou“. Neskôr v spise *O vojne proti Turkom* Luther opakuje túto myšlienku a hovorí o Turkovi ako o „palici Božieho hnevu“, ktorou sa Boh chystá „trestať svet“. Toto presvedčenie vedie Luthera k výzve kniežat a vrchnosti, aby povzbudzovali ľudí k „pokániu a modlitbe“, pretože „sme si zaslúžili Boží hnev a nemilosť, takže nás spravodlivo vydal do rúk diabla a Turka“.

Učenie o dvoch ríšach: Sebevražedná ríša teroristov verzus Ríša kresťanského kráľovstva

Luther mal spočiatku obmedzené a skreslené informácie o Turkoch, z nepriamych zdrojov, poznačených nepriateľskými obrazmi a realitou vojny. Preto sa omnoho viac než téme „Islam“ venoval pastorálnej starostlivosti o veriacich dotknutých strachom, terorom vojny, strácajúcich istoty či svojich blízkych. Ale neskôr, predovšetkým po víťazstve sultána Sulejmana v Bitke pri Moháči v r. 1526, a keď sa o pár rokov Turci už zoradovali pred Viedňou, začína sa Luther rozsiahlejšie zaoberať „náboženstvom Mohameda“, ako islam zvyčajne nazýval. V čase týchto vojnových hrozieb reformátor dôsledne zotráva pri učení o dvoch ríšach. V svetskej ríši, tak ako aj v duchovnej, sú rozdelené povinnosti a úlohy pre každého. Keďže Turci okupujú krajinu, ktorá im nepatrí, je to predovšetkým vladár, ktorý má chrániť a brániť svojich poddaných podľa Bohom zvereneného úradu vladára, nie je však týmto ochrancom evanjelia a viery. Platí po-

vinnosť poslušnosti svetskej vrchnosti, lebo je Bohom ustanovená na zachovanie poriadku. Luther zachádza ešte ďalej a trvá na tejto poslušnosti aj v prípade, že vrchnosťou je turecký princ či knieža.

Po krvavom sedliackom povstaní a jeho ešte brutálnejšom potlačení vznikla pozoruhodná situácia. Tento historický kontext ukázal, ako sa v Lutherovej teológii hranica medzi ríšou svetskou a duchovnou, diablovou a Božou, rozlične tiahne rôznymi stavmi, krajinami a kráľovstvami. Luther dokonca zvažuje, že niekedy je vlastne lepšie byť pod „Turkom“ a píše:

„Nechcem už ani nič počuť o ... utláčateľoch, tyranoch a vladároch, krivých úžerníkoch a ničomníkoch medzi šľachtou, ktorí si myslia, že Boh nám dal evanjelium a oslobodil nás spod pápežstva, aby si oni mohli napchávať vrecká, vydierať majetok iných, robiť čo sami chcú, rebelovať proti vrchnosti, utláčať krajinu i ľudí... títo sú z veľkej časti príčinou, že Boh na nás poslal Turkov, aby nás rozdrvili. Boh na nich pošle Turkov, ak sa nebudú kajať. Lebo je nemožné, aby Nemecko takto ďalej existovalo

a nedá sa tolerovať a zniest, že táto tyrania, úžera, lakomstvo a skazenosť šľachty, mešťanstva, sedliakov a všetkých stavov pokračuje a rastie. Za chvíľu chudobný nebude mať ani suchú kôrku chleba. Skôr prežije pod vládou Turkov, ako pod takýmito „kresťanmi“.

(Editor Lutherovho spisu v poznámke potvrdzuje, že v dobe počas sedliackeho povstania a potom sa najslabšie vrstvy spoločnosti mali skutočne lepšie a spravodlivejšie u nových tureckých pánov a vládarov, než pod predchádzajúcim nemeckým panstvom.)

Vladár má teda povinnosť postaviť sa Turkom – nie s hnevom či pomstou, nie pre sebeckú slávu či väčšie územie, tvrdí Luther, a pokračuje, že ak je úloha princa skutočne „zničiť neveriacich a nekresťanov, tak by mal začať s pápežom, biskupmi a klérom a asi by neušetril ani nás a ani seba“.

Islam a ťažká Lutherova teologická artiléria

Po presvedčivom víťazstve Turkov pri Moháči v r. 1526 a získaní kontroly na veľkej časti územia dnešného Maďarska a Transylvánie, v máji 1529 Sultán Sulejman začína vojenskú výpravu na získanie západnej (kráľovskej) časti Habsburskej monarchie s cieľom dobyť Viedeň. Čelil ohromnej nepriazni počasia, kvôli intenzívnym dažďom postupoval viac než pomaly. Prišiel o množstvo ťažkej artilérie, armáda trpela chorobnosťou a nedostatkom zásobovania, hynuli ťavy... Až koncom septembra dorazili pred Viedeň a pred finálnym útokom na mesto s heslom „všetko alebo nič“ ich znovu decimovali už októbrové lejaky a dokonca i nečakané husté sneženie, nepríjemné vojakom z horúceho Istanbulu. Viedeň odolala. Sultán sa vzdal obliehania a ostal po ňom brutálny masaker tisícok zajatcov, ktorých Turci nevládali dopraviť do otroctva v Istanbule a ich odrezané hlavy ostali strašiť Viedňanov i celý kresťanský svet. Napriek tomu, že sa Turci stiahli, pre okolité krajiny to bol rok vážnych obáv a rýchle sa šíriaceho strachu.

Pred niečo viac než polstoročím padol Konštantínopol, centrum obrovskej ríše východného kresťanstva, a kraje misie apoštola Pavla pohltil Islam. Čaká toto aj Európu a západné kresťanstvo? Získanie Viedne by vlastne vytvorilo strategický priestor pre tureckú inváziu do Nemecka. Do týchto rokov strachu a nenávisti, démonizácie, poverčivosti či ojedinelých vojenských protiúderov Luther vstupuje teologickou tvorbou. Sú to roky precíznych a teologicky prepracovaných dišput o eucharistii (Marburgské kolokvium, konferencia vo Schwabachu), ale pre tému „učenia Mohameda“ si Luther necháva v zálohe výrazovo extrémne „ťažké delostrelectvo“. V r. 1529 publikuje už spomínaný spis „*O vojne proti Turkom*“, asi najsystematickejšiu teologickú sumarizáciu náboženstva Mohameda a tradície moslimov. Podľa Luthera sú Turci pre kresťanov hrozbou v troch oblastiach: duchov-

nej, svetskej a rodinnej. V prvej duchovnej hrozbe opisuje reformátor moslimské náboženstvo ako zmiešaninu židovských, kresťanských a pohanských prameňov, kde „Otec, Syn a Duch Svätý, krst, sviatosť, evanjelium, viera a celé kresťanské učenie a život sú preč a kde namiesto Krista ostáva jedine Mohamed, jeho učenie a jeho meč“. V druhej oblasti vidí Luther Korán ako zdroj viery, ktorá núti používať meč, ktorým je zároveň zničená svetská vrchnosť zachováajúca pokoj a mier, podporujúca dobro a trestajúca zlo. „Lžou zabíja dušu a vraždou telo“ (pravdepodobne

Za chvíľu chudobný nebude mať

ani suchú kôrku chleba.

Skôr prežije pod vládou

Turkov, ako pod takýmito „kresťanmi“.

Lutherov odkaz na Mt 10, 28). Treťou hrozbou je praktizované mnohoženstvo, čo ničistav manželský a domov. To znamená, že „Turek je ničiteľ, nepriateľ a rúhač proti nášmu Pánovi Ježišovi Kristovi, ten, kto na miesto evanjelia a viery kladie hanebného Mohameda a všetky druhy klamstiev, ruinaje celý svetský poriadok, domáci život a manželstvo, čo nie je nič menej ako vraždenie a krvipreliatie, a tak je samotným nástrojom diabla“.

Mnoho tvrdých vyjadrení reformátora treba vnímať v historickom kontexte ťažko skúšanej vojnovnej doby. V spise „*O vojne proti Turkom*“ Luther popri tomto ťažkom slovnom „bombardovaní“ uvádza myšlienku o podobnosti náboženstva Turkov tej doby a učením pápežencov. Najprv zdôrazňuje svoje učenie a presvedčenie, že kniežatá nemajú vstupovať do vojny s Turkmi aktívne ako ochrancovia kresťanstva, majú len brániť svoje územie a svojich poddaných. Odporovať diablu a zlu treba pokáním a modlitbami. Čo však bolo v rozpore s urgenciou pápeža, aby sa kresťanský svet, vládári a kniežatstvá aktívne zapojili do vojny. Luther píše: „Vyzerá to tak, ako keby sa Pán Boh posmieval našim kniežatstvám a nechal diabla, aby zničil v nich to najlepšie a najsilnejšie, až kým nepríde pustošiaci Turek a pohodlne zruinuje Nemecko bez námahy a bez odporu. Preto sa tak stane? Pretože moje učenie, ktoré pápež Leo zavrhol, zostáva nezavrnuté a platné. A keďže to pápeženci zavrhli, iba príkazom a bez Písma, Turek musí urobiť svoju robotu a potvrdiť platnosť tohto učenia tvrdou päsťou a skutkami. Lebo ak sa nepoučíme z Písma, budeme musieť dostať príučku z Turkovho meča, až kým sa z tejto strašlivej skúsenosti nenaučíme, že kresťan nemá vytvárať vojnu ani odporovať zlu.“ Pre Luthera je Turek tiež pápeženc, lebo verí, že

sa stane „svätým a spaseným skutkami. Nepokladá za hriech, že zavrhuje Krista, že ničí vrchnosť a likviduje manželstvo. Aj pápež robí všetky tieto veci, hoci iným spôsobom – pokrytectvom, zatiaľ čo Turek používa silu a meč. Slovom, ako som už povedal, Turkova svätosť je skutočnou spodinou všetkých ohavností a pochybení.“

Podporoval Luther vydanie Koránu v Nemecku?

Áno, jednoznačne a vehementne. V nasledujúcom období, po publikovaní spisu „*O vojne proti Turkom*“, Luther opúšťa expresívne „ťažké delostrelectvo“ zraňujúce aj tých, ktorých chcel chrániť. Sústredí svoje geniálne teologické myslenie na umiernenějšíu racionálnu argumentáciu proti učeniu Koránu. V zmysle: Poznaj svojho nepriateľa. Publikované sú dva spisy: prvým je *Lutherov úvod k traktátu O náboženstve a tradícii Turkov* (r. 1530) a druhým je *Úvod ku Koránu od Dr. Martina Luthera, profesora teológie a farára cirkvi vo Wittenbergu* (r. 1543).

Prvý spomenutý traktát, ku ktorému Luther napísal úvod a ktorého publikovanie reformátor podporil, pochádza od istého Georga von Muelbach, neskôr dominikánskeho kňaza. V mladom veku sa stal zajatcom Turkov, ktorí napadli územie dnešného Maďarska pri nejasnostiach ohľadom nástupníka trónu po smrti cisára Žigmunda v r. 1437. Bol predaný kupcom a odvedený ako otrok do Adrianopolisu, kde bol väznený približne 20 rokov a oslobodený v r. 1458. Jeho traktát *O náboženstve a tradícii Turkov* pochádza pravdepodobne z roku 1480. V úvode, ktorý Luther napísal k tomuto traktátu, reformátor spomína osobu Krista a základné princípy viery, ktoré Korán popiera. V náboženstve Mohameda vidí nielen náboženstvo skutkov a ceremónií, ale popritom aj popretie inkarnácie, smrti, vzkriesenia Krista: „Náboženstvo Turkov či Mohameda vidíme ako osobitne veľkolepé v ceremóniách, či skôr by som povedal tradíciami, neskutočne prevyšujúce naše. Skromnosť a jednoduchosť ich jedla, oblečenia, bývania a všetkého ostatného, potom pôsty a modlitby a napokon zhromaždenia, to sa u nás nikde nedá nájsť. ... naše náboženstvo je v tomto iba tieňom pri porovnaní s nimi. ... A predsa stále popierajú a zúrivo prenasledujú Krista, o nič menej, ako ho popierajú a prenasledujú pápeženci.“

Ešte dôležitejším sa stal Lutherov úvod k publikovanému Koránu v Nemecku z r. 1543. Rok predtým sa Luther konečne dostal k prekladu Koránu, a boli to jeho argumenty a osobný vplyv, ktoré na koncile v Bazileji zavázili v prospech vydania tejto knihy. Aj keď rok predtým koncil zakázal a zhabal všetky latinské preklady Koránu. Reformátor tu znovu argumentuje za jasnú prezentáciu učenia Mohameda, aby mohlo byť kontrastne zvrhnuté učením cirkvi o Kristovi, vtelení, Jeho smrti za

naše hriechy, atď. Pán Boh chce, aby aj dnes zaznelo jasné svedectvo o Kristovi. A to i dnes, „aj keď je tento svet celkom pred koncom vekov utláčaný množstvom židovskej modloslužby, mohamedánmi a pápežencami, nechajme zaznieť hlas evanjelia a prinášajme svedectvá o ukrižovanom a vzkriesenom Ježišovi Kristovi, ktorého nám apoštolovia ukázali ako pravého Božieho Syna a Spasiteľa“. „Písal som proti pápežencom,“ – pokračuje Luther, „a teraz som začal zavrhuvať i zhubné učenia Mohameda, i pokračovať tak budem obširnejšie. Aby sa tak dialo, treba pozorne študovať samotné spisy Mohameda. ...Nepochybujem, že čím viac zbožnejších a učených ľudí bude čítať tieto spisy, tým viac bude zvrhnutí tých pochybení a mena Mohameda.“

Záver

Oba úvody Luthera si zasluhujú podrobnú ďalšiu štúdiu a rozbor, možno aj ako pokračovanie tejto témy. Téma Martin Luther a Islam, popri zaujímavých historických skutočnostiach, má výrazné obmedzenia, ak by sme v nej chceli nájsť priame podnety pre postoje a tvorbu kresťanského pohľadu na Islam v dnešnej dobe, poznačenej napr. migračnou krízou. Lutherova doba bola omnoho vážnejšie decimovaná priamym, dlhotrvajúcim a extrémne brutálnym vojenským konfliktom s Turkami. Ale téma Martin Luther a Islam rozhodne zdôrazňuje teologickú i praktickú rovinu pokánia, pokory pred Bohom a úprimné vyznávanie hriechov. Je to jediný spôsob, ktorým naše pokánia a modlitby vezmú trestajúcu palicu z Božej ruky, hovorí Luther. Túto teologickú perspektívu, centrálnu u Luthera od začiatku až do konca, treba pripomínať i dnes ako najpodstatnejší podnet a odkaz rozoberanej témy. Ešte lepšie, ak sa ujme v osobných životoch dnešných evanjelikov a našich spoločností, aby i dnes Pán Boh stiahol ruku s trestajúcou palicou svojho hnevu, vystretú nad našu cirkev. Som presvedčený, hovorí Luther, že „nikdy v minulosti nebolo počuť toľko Božieho slova ako dnes. Keď to necháme len tak šmyknúť sa popri nás, bez vďaky a úcty, bojím sa, že si vytrpíme ešte strašnejšiu temnotu a pliaga. Ach, moji milovaní Nemci, kupujte na trhu, kým je otvorený a zozbierajte úrodu, kým slnko svieti a počasie praje.“

Chopte sa Božej milosti a slova, kým tu je. Vedieť by ste mali, že slovo Božie je ako postupujúci zavlažujúci dážď, čo sa viac nevráti tam, kde bol. Bol u Židov, ale keď je preč, je preč a teraz nemajú nič! Pavol ho pritiahol ku Grékom, ale tiež, keď je preč, je preč a teraz majú Turka! I Rím a západná cirkev mala ho, ale keď je preč, je preč a teraz majú pápeža. A vy, milí Nemci, nemali by ste si myslieť, že ho budete mať stále, lebo pri nevďaku a pohrdaní isto nezostane...“ ■

(Evanjelický východ, november 2016)

VO VÄZENÍ A NA SLOBODE

Foto: Archív PETR JAŠEK a DANIEL LACO (z Kaplnky)

Koncom apríla kázal v Bratislavskom zbore CB Kaplnka **PETR JAŠEK**. Muž, ktorého meno pred dvoma rokmi obletelo veľkú časť sveta. Prečo? Ako kresťan sa ocitol vo väzení v Sudáne a visel nad ním ťažký trest – 20 ročné väzenie, čo je v sudánskych väzniciach takmer istý trest smrti. Vďaka nesmiernemu úsiliu českej diplomacie, mnohých europoslancov, ľudsko-právnych organizácií a predovšetkým vďaka nespochybniteľnej Božej ochrane a milosti a nespočetnému množstvu modliacich sa kresťanov, sa po štrnástich mesiacoch väzenia vrátil domov. Po svojom návrate poskytol nekonečné množstvo rozhovorov pre rôzne médiá. Rozhovor, ktorý prinášame, je krátený zo zdrojov časopisu *Hlas mučedníků* s doplňujúcimi otázkami **BOHUSLAVA PIATKA**.

Strávil jste skoro rok a čtvrt jako vězeň v Súdánu. V čem jste dnes jiný než předtím?

Celá ta zkušenost mě přiblížila k Bohu, můj osobní duchovní život se dostal do hlubší dimenze. Totéž platí i pro mé děti a manželku a v širším smyslu i pro náš sbor a Boží lid v naší zemi. Svůj život jsem odevzdal Pánu už asi v patnácti letech, ale ve vězení jsem prožil ještě hlubší, intimnější vztah s ním.

Ve vězení jsem se především naučil, že základem správné křesťanské víry je „očekávání na Hospodina“. Rebeka s Izákem čekali na narození Jákoba a Ezaua dvacet let. Když byl apoštol Pavel ve

vězení v Cesareji, víte, jak dlouho ho tam Félix nechal, jen aby se zalíbil Židům? Dva roky. Ve vězení jsem lépe pochopil, co znamená „očekávat na Hospodina“.

Vyrůstal jste ve věřící rodině?

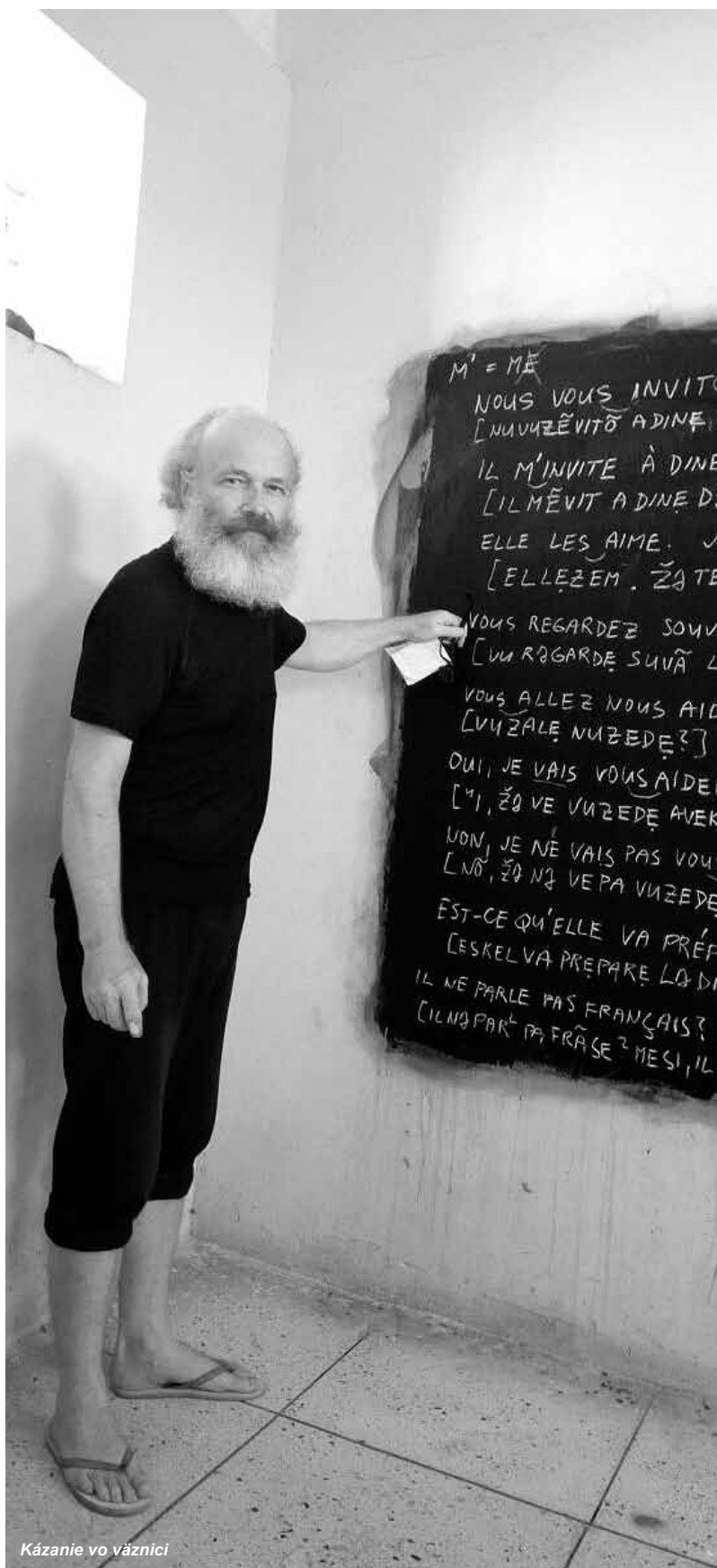
Můj otec byl evangelický farář a oba moji rodiče za komunistů pořádali ilegální křesťanská setkání mládeže, kde byli lidé napříč denominacemi. Jednou, když se můj otec vrátil z výslechu na StB, mu jeden kolega farář dal knížku Richarda Wurmbanda *V Božím podzemí* v němčině. Otec mi ji po přečtení dal se slovy: „Přečti si to a uvidíš, že se tvoje víra posílí.“ Otcí hrozilo, že mu

vezmou státní souhlas, tak radši tři roky před důchodem sám odešel z místa faráře do kotelny, a věnoval se jen té neregistrované církvi. Maminka perzekuci od komunistů zdravotně odnesla víc, byla učitelka, ale nikdy jí nedovolili pořádně učit, protože nepodepsala učitelský slib.

Později jsme s přáteli v roce 1992 založili českou pobočku Hlasu mučedníků.

Dnes jste pracovníkem americké pobočky Hlasu mučedníků. Jak vaše spolupráce začala?

V roce 2002 měli nějaký problém s nemocnicí v Súdánu, kterou

Kázanie vo väznici

spravovali, a požádali mě o expertízu. Od té doby pro ně pracuji na plný úvazek. Zaměřuji se především na dokumentování pronásledování křesťanů. Když jsem začínal, měl jsem na starosti skoro polovinu světa – Střední Asii, Blízký východ, Afriku a část Evropy. Jak práce přibývalo, postupně jsem různé oblasti předával novým kolegům. V poslední době jsem se věnoval pouze Africe.

Jaký průběh měla mít Vaše cesta do Súdánu?

Považoval jsem to jen za rutinní cestu, byly to pouhé čtyři dny a navštívil jsem pouze hlavní město Chartúm. Byl jsem si vědom, že jsem asi sledován tajnou policií, ale jinak ta cesta nebyla ničím zvláštní. Jel jsem zjistit, v jaké situaci se nacházejí tamní křesťané, a vezl jsem asi 5000 dolarů pro jednoho popáleného studenta na jeho další léčbu. Vyfotil jsem jeho zranění pro kolegy lékaře, kteří by mu mohli pomoci. Chtěl jsem také zdokumentovat zdemolované kostely, ale z toho měli místní lidé strach a řekli mi, že to za bílého dne vůbec není možné, protože by mě tajná policie okamžitě zatkla a zabavila mi kameru. Nicméně večer jsem jeden kostel alespoň navštívil, abych to viděl.

Zpátky už jste chtěl odletět 10. prosince 2015. K tomu už ale nedošlo...

Na letišti mě zastavili pracovníci tajné služby a řekli mi, abych šel s nimi. Zabavili mi věci a zkoumali můj mobil a kameru, kde obnovili fotky, které jsem předtím smazal. Rozhodujícím momentem ale bylo, když u mě našli druhý pas.

Mám totiž legálně tři české pasy, protože když hodně cestuji, jeden mám u sebe a další posílám např. na různé ambasády, kde žádám o vízum, a vždy cestuji s dvěma pasy – pro případ, že by mi jeden třeba někdo ukradl. Pro ně to ale byl důkaz, že jsem špion.

Co pro vás bylo ve vězení nejtěžší?

V Izajáši se píše, že Boží cesty jsou nevyzpytatelné a že jeho cesty a myšlenky převyšují ty naše. Pán Bůh měl i s mou cestou do Súdánu svůj plán. Nějakou dobu trvalo, než jsem k tomu dospěl. To nejhorší nebylo fyzické utrpení nebo bití, ale psychický nátlak, starosti o rodinu, úzkost...

Jaká byla hlavní témata vašich modliteb?

Samozřejmě jsem se modlil za své nejbližší, aby měli sílu. Navíc v té době umíral můj otec, umřel v nedožitých 90. letech 4. ledna 2016. Dozvěděl jsem se o tom až s více než měsíčním zpožděním. Později jsem zjistil, že byli zatčeni i další křesťané, tak jsem se modlil za ně, zvláště za toho studenta, který byl zavřený pět měsíců, pro něj to muselo být velmi složité.

Jaký byl váš zdravotní stav?

Loni na jaře jsem držel osmidenní hladovku, pak mě odvezli do nemocnice a násilím mi dali infuzi dextrózy, abych jim tam neumřel. Dělalí mi také různá vyšetření a zjistili, že mám silnou anémii, zřejmě z té podvýživy. Potom jsem se rozhodl tu hladovku ze zdravotních důvodů ukončit. To vše ale vysvětlovalo stav, ve kterém jsem byl: Když má člověk nízkou hladinu hemoglobinu, tak se hůř okysličuje mozek a to vede i k výpadkům paměti.

To byl váš případ?

Ano. Třeba jsem si nemohl ani vzpomenout na 23. žalm, který jsem se naučil z paměti už v mládí, a na další verše z Písma. Prožíval jsem chvíle, kdy jsem zápasil o to, abych si zachoval zdravý rozum. Byli jsme totiž namačkáni v cele, která je dimenzovaná pro jednoho vězně, bylo nás tam sedm a všichni kolem pětkrát denně opakovali své modlitby. Po celý den si tři čtyři lidé četli nahlas Korán. V některých chvílích jsem byl schopen si zpívat část

nějaké písně. První, která mi dala odvalu – vzpomněl jsem si jen na jednu sloku – byla: „Mnoho je těch, kteří kolem volají: V Bohu žádnou pomoc nenaždeš!“. Tak se na mě moji spoluvězňové opravdu dívali.

S kým jste byl na cele?

S různými lidmi – někteří dřív byli aktivními bojovníky Islámského státu, sympatizanti, ti, kteří IS logisticky zásobují... Chlubili se tím, co kdo z nich dělá.

Byl tam i jeden mladý člověk, asi 27-letý, který byl ve svých dvanácti letech osobním strážcem Usámy bin Ládina v pohoří Tora Bora. Také mi o něm bylo řečeno, že je to „člověk meče“, abych si na něj dával pozor. Údajně se účastnil i té popravy 20 egyptských křesťanů a jednoho Ugandana na libyjském pobřeží. Sám mi řekl, že kdybych byl Rus nebo Američan, hned mi zakrouťí krkem. Měl u sebe silný vlasec a ukazoval svým kolegům, jak jím během několika vteřin může zabít člověka.

Jak se k vám chovali?

Byl jsem pro ně jen „špinavé prase“ nebo „špinavá krysa“. Když jsem na takové oslovení nereagoval, bili mě holí po hlavě. V tu chvíli jsem měl před očima situaci, kdy byl vyslýchán Pán Ježíš a také ho bili po hlavě. Musel jsem jim mýt nádoby, prát špinavé prádlo, umývat záchod holou rukou. Omezovali mě na jídle, na pití. Pak mě mučili tím, že jsem musel dlouho sedět se zkříženými nohama nebo stát na jednom místě, začali mě bít pěstmi do obličeje, fackovat, píchat tou holí do břicha, kopat do zad... Prakticky jsem si vyzkoušel, co znamená slovo „když tě někdo uhodí na pravou tvář, nastav mu i levou“. Neodpovídal jsem urážkami na urážky ani ranami na rány.

Jak jste to prožíval duchovně?

Ani jsem pořádně nevěděl, jak se modlit, byl jsem stísněný. Ale

vzpomněl jsem si na ty čtyři bytosti z knihy Zjevení, které stojí před Božím trůnem a bez přestání, dnem i nocí volají: „Svatý, svatý, svatý Hospodin, Bůh Všemohoucí, ten, který byl a který jest a který přichází.“ Uvědomil jsem si, že to také můžu opakovat a je jedno, jestli to budu dělat týden, měsíc, rok. Začal jsem takto oslavovat Boží jméno a pak začal ten nejhorší protiútok od těch islamistů.

Pán Bůh mi také začal připomínat verše z Bible, které jsem se v mládí naučil. Bylo to tak jednou za tři dny, minimálně jednou týdně. Vždycky mi dal nějaký verš, který mi byl posilou pro nadcházející dny.

Co se dělo dál?

Vyvrcholilo to tím, že na mě chtěli vyzkoušet tzv. waterboarding (metoda mučení, při níž je ležící připoutané oběti dán na obličej ručník a na ten je lita voda, což v člověku vyvolává pocit, že se topí – pozn. red.). Když už to připravovali, šel kolem celý dozorce, který jim nešel na ruku (na rozdíl od mnoha jiných, kteří se islamistů bojí). Zjistil, že se chystá něco nekalého, okamžitě mě zavola, řekl, ať si vezmu všechny věci, a přemístil mě jinam. Možná mi zachránil život, protože v té době jsem na tom nebyl zdravotně nejlépe a možná bych to nepřežil. Později se z nás stali blízcí přátelé a já jsem ho pozval k sobě do Čech.

Takže tam nebyli všichni zlí...

V mnoha situacích jsem si vzpomněl na verš, že „kdo vám podá byt jen číši studené vody, že jste Kristovi, nepřijde o svou odměnu“. Věřím, že o svou odměnu nepřijde ani jiný muslim, kterému jeho rodina přinesla novou, čistou deku a on přišel a řekl, že je to pro mě. (Já jsem deku neměl, spal jsem na zemi. Ve vězení čekáte, až někdo odejde, a pak získáte deku, kterou používalo třeba deset vězňů před vámi.) Měl slzy v očích, když mi

ji dával. Když jsem mu děkoval, zeptal jsem se ho, jestli se za něj můžu modlit. Řekl: „Modli se, abych šel tou správnou cestou za Bohem.“

Pak jste ale byl převezzen do další věznice... Tam jste mohl být ohledně své víry otevřenější?

Po čtyřech měsících od mého zatčení do naší cely přibýlo 12 eritrejských uprchlíků, které chytili na hranicích mezi Súdánem a Libyí. Vesměs mladí lidé od 14 do 18 let, jen jednomu bylo asi 22. Najednou jsem slyšel vnitřní hlas: „Jdi a zvěstuj jim Krista.“ Začal jsem s nimi mluvit a minimálně o dvou mám jistotu, že opravdu přijali Krista. Rázem jsem věděl, že pro mě Pán Bůh v tom vězení má nějakou úlohu. Postupně jsem se osměloval a oslovoval další lidi, ale byl jsem v tom velmi opatrný. Nikdy jsem na otázky víry sám nezaváděl řeč. Vždycky jsem čekal, až se zeptají. Měli jsme s některými otevřené diskuse a stále se za ně

modlím, aby to zaseté Boží slovo přineslo své ovoce.

Odkdy jste měl k dispozici Bibli?

Mnohokrát jsem o Bibli žádal vedení věznice, ale vždycky mi řekli: „Nenene, Bible tady nevedeme.“ Přitom na každé cele byly tři nebo čtyři Korány.

28. dubna nastal velký zlom – navštívil mě tehdejší konsul v Káhiře Štěpán Sláma a Bibli mi přivezl. To byla velká radost. Mohl jsem číst jen asi od osmi ráno, kdy v cele začalo být více světla, asi do čtyř, možná do půl páté odpoledne, a pouze vestoje u okna. Byl jsem tak hladový po Božím slově, že jsem ji za tři týdny přečetl úplně celou. Od té doby jsem přečetl Nový zákon možná desetkrát, Starý asi šestkrát. Mít Bibli v ruce bylo něco úžasného.

Nevěděl jsem, jestli ji budu moct mít i dál, a tak jsem se verše, které mě oslovovaly, systematicky učil nazpaměť. Postupně se mi začala vracet paměť a začaly se mi vracet i písně, které jsem se

v mládí naučil. Ta první, u které mi Boží Duch připomněl všechna slova, byla „Buď tobě sláva“. Později mi rodina poslala také zpěvník. Písně mají ve vězení velký význam, je to obrovská posila. Když jsem byl na samotce, mohl jsem zpívat, mohl jsem se nahlas modlit...

To byla jistě velká změna.

Pán Bůh si mě a dva další dva pastory, kteří byli uvězněni se mnou, připravoval na mnohem hojnější zvěstování evangelia. K tomu došlo, když jsme byli převeleni do věznice al-Huda, kde byla kromě mešit také vězeňská kaple. Tam jsem trávil celé dny (asi do půl čtvrté, kdy jsme se museli vracet na cely na odpolední nástup). Také jsem tam jednou až dvakrát týdně kázal. Lidé, kteří byli odsouzeni pro různé kriminální činy, se setkali s evangeliem. Téměř po každém kázání jsme dávali výzvy a lidé odevzdávali život Kristu. Bylo to úžasné období. Bylo skoro až neuvěřitelné, že je něco takového možné.

Nebáli jste se, že z toho můžete mít problémy?

Byli jsme si vědomi, že mezi vězni jsou nasazení tajní, ale říkali jsme si: „Už jsme ve vězení, už se nám nic horšího stát nemůže“ (úsměv). Předtím jsem si nedovedl představit, že bych byl kazatelem, že bych měl každou neděli přinést něco, co druhé osloví. Ale teď, kdykoli jsem si sedl k Božímu slovu, vnímal jsem hlas Ducha Svatého a sotva jsem si stačil psát poznámky, jak mi šly myšlenky. Mám ty zápisky s sebou, ani jsem je nestihl všechny „odkázat“, protože nás pak převeleli do další, poslední věznice.

Ve vězení jste prožil dvoje Vánoce...

Ty první byly složité, ale ty druhé už byly radostné, protože jsem na Štědrý den kázal. Bylo tam přes dvě stě lidí. Na Boží hod přišla další stovka, už nebylo kde sedět. Lidé měli zájem o evangelium, odevzdávali své životy Kristu. Na Boží hod mohli přijít i vězni z celé smrti. Bylo to nádherné. Tady na zemi se s nimi už

nesetkám, ale o to radostnější bude naše setkání v nebi.

Dostal jste pak u soudu dvacet let. Domníval jste se, že by ten exemplární trest mohli myslet vážně?

Moc jsem si to nepřipouštěl. Když se potom konečně rozběhl soud, už před vyhlášením rozsudku existovala nějaká dohoda. Naše velvyslankyně v Egyptě Veronika Kuchyňová Šmigolová měla schůzku s šéfem tajné služby generálem Attou. Paní velvyslankyně mi říkala: Oni chtějí dotáhnout proces k vynesení rozsudku, aby si zachovali tvář. Ale po vynesení rozsudku se dá očekávat prezidentská milost, maximálně v řádu týdnů.

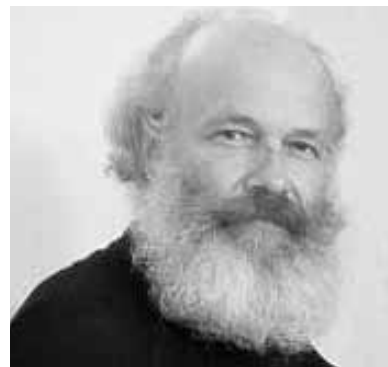
To sa naplnilo, dostali ste milosť. Spomínali ste, že do tohto života vás tak trochu inšpiroval váš otec. Je váš život inšpiráciou aj pre vaše deti?

Tak na to by bylo nejlepší zeptat se přímo našich dětí. Ale myslím, že ano. Naše děti se mnou něko-

likrát cestovaly i do zemí, kde jsou křesťané pronásledováni, přišly i do kontaktu se svými vrstevníky, jejichž svědectví víry navzdory pronásledování je určitě pozitivně ovlivnilo na celý život. Naše dcera se mnou cestovala ještě jako student medicíny do severní Nigérie, kde asistovala mým kolegům lékařům při poskytování zdravotnické pomoci zraněným pronásledovaným křesťanům.

Máte asi dost rušný život, neraz na hrane rizika. Vy vytvárate zázemie iným. Aké zázemie vám vytvárá rodina, manželka?

Moje manželka se mnou cestovala i do oblastí velmi rizikových, kdy jsme pro naše pronásledované bratry a sestry společně plnili velmi náročné úkoly v co nejvyšším utajení. Ona sama i celá moje rodina chápe význam práce pro naše pronásledované bratry a sestry. Ale je to i náš sbor Církve bratrské – naše velká „rodina“, která moji práci dobře zná a nese na svých modlitbách. ■

ING. PETR JAŠEK (* 1963)

je křesťanský humanitární pracovník a dokumentarista. V roce 1992 byl spoluzakladatelem sdružení (dnes spolku) Pomoc pronásledované církvi, české pobočky americké organizace The Voice of the Martyrs (VoM, Hlas mučedníků). Pro VoM pracuje od roku 2002, dokumentuje perzekuci křesťanů zvláště v různých zemích Afriky. S manželkou Vandou má dvě dospělé děti. Jsou členy sboru CB v Kladně.

O nádeji

Foto: Zdroj maxrestdefault
Ilustračné foto: BOHUSLAV PIATKO

O NADĚJI

DALIMIL STANĚK

(Kazatel zboru Církve bratrské v Olomouci, psycholog, učitel.)

Zápasím o naději

Když si občas prolistuji seznam členů a hostů našeho sboru a vybavím si, čím žijí, tak na mě padne beznaděj. Vidím velké množství problémů, potíží, hříchů, nemocí a konfliktů, které mezi námi jsou. Když k tomu pak přidám zkušenosti z pastoračních setkání s lidmi z jiných církví a sborů, tak se počet ještě znásobí. A jsou dny a týdny, kdy je těžké mít naději, zvláště po setkání s lidmi, ze kterých beznaděj čiší. Já sám proto potřebuji kázat o naději sám sobě, zvláště když zápasím s beznadějí, únavou a cynismem.

Zápasíme o naději

Žijeme v době beznaděje. Moderní svět byl velmi optimistický, co se týkalo dlouhodobého rozvoje techniky a společnosti. Dnes však mezi lidmi převládá beznaděj. Projevuje se mimo jiné v námětech filmů, i v depresích a dalších poruchách životního smyslu. Jedna z věcí, kterou můžeme mít jako křesťané navíc, v čem můžeme být jiní a přitažliví, je právě naděje. Tedy, pokud ji máme – ne jen jedno-duše, naivně, ale hluboce. A právě k takovéto naději vás chci pozvat tímto kázáním.

Žalm 42

Jako zdroj našeho přemýšlení o naději jsem vybral Žalm 42. Uvedu jej jedním citátem. Richard Sibbes, puritánský kazatel, na začátku sedmnáctého století napsal knihu o 42. žalmu. Uvádí jí slovy: „Žalmy jsou anatomii duše zbožného člověka, žijícího ve světě, kde se mísí utrpení s krásou, a které odhalují jeho nitro druhým lidem. Pokud by se Bible připodobnila k tělu, tak by žalmy mohli být jejím srdcem – jsou plné tolika prožitků, vášní a touhy. V jiných částech Bible Bůh mluví k nám, ale v žalmech mluví svatý zbožný člověk k Bohu a my se k němu můžeme přidat.“

Pro předního zpěváka. Poučný žalm synů Korachových.

Jako laň prahne po proudící vodě, má duše prahne, Bože, po tobě!

Po Bohu, po živém Bohu, žízni duše má: Kdy už půjdu a spatřím Boží tvář?

Ve dne i v noci jsou mi slzy pokrmem, když mi říkáj: „Tvůj Bůh? Kde je?!“

Duše mě opouští, když na to vzpomínám, jak jsem se zástupy chořoval, do Božího domu se s nimi ubíral se zvucným jásosem a písní chval, když o svátku se zástup radoval.

Proč jsi sklíčená, duše má, proč jsi ve mně tak ztrápená? Spolehni (čekej, doufej, měj naději) na Boha

- ještě mu budu děkovat, on je můj Bůh, má záchrana!

Duše má je ve mně sklíčená, proto na tebe vzpomínám v kraji Jordánu a Hermonu, na vršku Micaru.

Hlubina se ozývá hlubíně ve hluku tvých peřejí, všechny tvé vlny a tvé příboje se valí přese mě.

Ve dne kéž Hospodin svou lásku ukáže, v noci kéž jeho píseň se mnou zůstane - tak zní má modlitba k Bohu mého života!

Zeptám se Boha, skály své: Proč jen jsi na mě zapomněl? Proč kvůli nepřátelským útokům mám chodit ve smutku?

V kostech mě drtí výsměch nepřátel, když mi říkáj: „Tvůj Bůh? Kde je?!“

Proč jsi sklíčená, duše má, proč jsi ve mně tak ztrápená? Spolehni na Boha

- ještě mu budu děkovat; on je můj Bůh, má záchrana!

V této staré písni zbožný člověk svléká vrstvy své přetvářky, úsměvů, povrchních vět, dokonce určitých zbožných řečí a ukazuje nám sám sebe v

nahotě své duše. Obrací se na tři strany, do tří vztahů k různým posluchačům. Zpívá svou modlitbu před svými posluchači k Bohu, před Bohem k posluchačům a před Bohem a posluchači zpívá k sobě samému. Dává to celé písni určitý rytmus – zpívá Bohu, druhým, sobě, Bohu, druhým, sobě. Proč se obrací k Bohu? Protože věří, že u něj najde pomoc. Proč k sobě? Protože sám sebe potřebuje povzbudit v důvěře v Boha.

Proč k lidem? Protože nechce, abychom byli překvapeni zkouškami, těžkostmi a problémy, jakoby se nám zbožným dělo něco překvapivého, neobyčejného. Jako bychom vypadli z Boží náruče, byli zapomenutou postavou v Božím příběhu. Chce nám ukázat naději, o kterou se on sám opřel.

Představte si člověka jako horského turistu, který má v batohu na zádech vak s vodou. Z něj vede hadička k ústům.

Tak, aby turista mohl doplnit tekutiny a načerpat energii, aniž by sundával batoh. Je to praktické zařízení, které však má jednu nevýhodu – a to, že turista nevidí, kolik šťávy mu v batohu zbývá. V jednu chvíli tak pije, ozve se chrčivý zvuk a zjistí, že tekutina došla. S nadějí je to podobné. Máme ve své duši její zásobu, která nám dává sílu vstát ráno z postele a vést aktivní život. Ovšem někdy se zdá, jakoby docházela. Chvíli srkáme a potom slábneme a umíráme. Kde naději doplnit? Co nám radí

žalmista? Zaměříme svou pozornost především na refrén žalmu.

(1) Výchozí situace

(v 6.) Proč jsi sklíčená, duše má, proč jsi ve mně tak ztrápená?

Výchozím stavem žalmu je trápení duše. Znamená to, že autor ví, jak se daří jeho vlastní duši, je s ní v kontaktu. Ví, jak se má. Takovýto kontakt vůbec není samozřejmý. Jsou lidé, kteří nevědí, jak se mají ve své duši, nikdy se jí sami nezeptali. Tito lidé hlad své duše možná uhasili fyzickým jídlem. Její žízeň utopili v alkoholu. Její nárek přebily zábavou. Její hlas přehlušili zbytečnými a povrchními rozhovory o ničem.

Předpokladem života nás, zbožných lidí, je, že víme, jak se máme uvnitř, nasloucháme svému tělu a jeho nemocem, bolestem a steskům, i své duši a jejím trápením a smutkům, tématům, která se v ní objevují. Jak zpívá Karel Plíhal v jedné své písni „Zavřu se do sebe na osm knoflíků. Budu si lebedit před světem ukrytý, ať si mně nadávaj, ať do mě buší, trošku si promáznou mozkový závit, provětrám svědomí, dofouknu duši.“

Praktické aplikace: Až si budete dělat svou osobní modlitební chvíli, tak si nejprve zkuste odpovédět na otázku: „Jak se má moje duše?“ Pokud to pomůže vašemu soustředění a přemýšlení, tak si

odpověď i napište. Teprve potom vstupte do modlitby. Až budete chtít s nějakým člověkem přejít na hlubší rovinu rozhovoru, tak se ho zkuste zeptat: „Jak se má tvá duše?“

(2) Aktivní řešení

Žalmista ví, jak se má jeho duše. Pojďme se podívat na to, jakým způsobem tuto situaci řeší.

(a) Káže své duši

(v 6.) *Spolehni na Boha!*

Zpívá své vlastní duši. Už ví, jak se má, a teď vede vnitřní rozhovor před Bohem a druhými lidmi. Použité slovo se dá přeložit, jako *spolehni, doufej, měj naději, vytrvej v čekání* na Boha. Jedním slovem můžeme říci, že káže naději. A to je zápas, který každý z nás vedeme. Naděje v Boha nepřichází sama od sebe k nám a nenaplní nás. Bude dost situací v životě, kdy mi nezbyde, než kázat naději sami sobě, kázat neúnavně, neúprosně, vytrvale a mocně, protože jinak podlehneme sami sobě, své přirozenosti, lžím, hořkosti, beznaději a cynismu. Potřebuji povzbudit a vyzvat sebe sama, že má cenu čekat na Boha. Není to pasivní čekání, nepletme si to se založenýma rukama. Takoveto čekání může být plné naší aktivity, snahy, posunu.

Při pastoračních rozhovorech si často připomínám, že emoce jsou nakažlivé. Víím tak, že beznaděj, kterou občas prožívám tváří v tvář hřešícímu

člověku nebo krizovému manželskému páru, je ve skutečnosti odraz jejich vlastní beznaděje v mém nitru. Jejich naděje nebo beznaděj se přenáší na mě v závislosti na tom, jaký příběh vypráví. A já musím vědět a kázat své vlastní duši, že to, co prožívám, je odraz jejich beznaděje a že to nemá vůbec co dočinění s reálnou šancí na změnu. Káži tak své duši, naději a vedu sám sebe, abych se zachoval nadějně (dal druhou šanci, modlil se, znovu se sešel, povzbudil), i když naději zrovna necítím.

Praktická aplikace: Napište si kázání sami pro sebe. To kázání může mít jednu větu, jeden odstavec nebo klidně celou stranu. Klidně to může být kázání o pár slovech „naději slož v Hospodina“, „spolehni na Boha“. Výzva: Zachovej se nadějně, i když naději nemáš – to je to nejnadějnější, co můžeš udělat.

(b) Vzpomíná

Duše má je ve mně sklíčená, proto na tebe vzpomínám

Ve dvou verších mluví žalmista o svých vzpomínkách. Nejdříve ho vzpomínky rozrušují, protože vidí kontrast mezi dobrou minulostí a těžkou přítomností: *Duše mě opouští, když na to vzpomínám, jak jsem se zástupy chodíval, do Božího domu se s nimi ubíral se zvučným jásosem a písni chval, když o svátku se zástup radoval.* Ovšem

na tuto skleslost duše reaguje opět vzpomínkami. *Duše má je ve mně sklíčená, proto na tebe vzpomínám v kraji Jordánu a Hermonu, na vršku Micaru.*

Můžeme si všimnout vztahu mezi pohledem do minulosti a budoucnosti. Pohled do budoucnosti je naděje, ale ta je někdy obtížná. Budoucnost může být zastřena, když současná krize zastírá můj pohled a moje současná bolest naději blokuje. Ovšem pohled zpět do minulosti je jednodušší a jasnější. Stačí se podívat na pár fotek, nebo přečíst několik zápisů v deníku. Mohu si vybavit Boží působení v mé minulosti, které zjevilo Boží charakter, opřít se o něj, a to doplní naději do zádového vaku, ze kterého mohu dál čerpat alespoň na jeden další krok. Žalmista se řídí klíčovým principem: to, co bylo, může být díky Bohu, který je. Budoucnost je garantována Božím charakterem.

Praktická aplikace: Vzpomínejte s vděčností na Boží působení ve svém životě, na to dobré, co od něj máte. Život ve vděčnosti při pohledu do minulosti vám dá sílu na další krůček do budoucnosti. Možná ne na dalších deset let dopředu, ale k jednomu kroku, a to stačí. Jak se zpívá ve staré písni: „*víru dej pro jeden krok*“. Více naděje někdy nedostaneme, ale to stačí.

(c) Modlí se k Bohu

Ve dne kéž Hospodin svou lásku ukáže, v noci kéž jeho píseň se mnou zůstane – tak zní má modlitba k Bohu mého života!

Žalmista se modlí k Bohu a prosí, aby s ním byl. Drží se naděje – věří, že Bůh bude s ním. Opírá se o to, že Boží příběh ještě neskončil. Naděje je stále živá, protože Bůh ještě neudělal tečku za jeho příběhem. Stále se tedy ještě něco může stát. Mohu mít naději. Když byl Noe v arše, Bůh ještě neskončil. Když byla Sára neplodná, Bůh ještě neskončil, když byl Josef ve vězení, Mojžíš na útěku od Faraona, Izraelci ve slepé uličce u moře, Samson podveden a oslepen, Růt ovdovělá, Jóbovi děti mrtvé, Jonáš v břichu ryby, Pavel s ostnem ve vězení, Ježíš uložený do hrobu – Bůh ještě neskončil to, co začal! Jsou to poloviny příběhů. Bůh je suverénní vládce a jednou udělá tečku za naším příběhem. Teprve potom bude vidět jeho smysl. Proto se mohu modlit, obracet k němu a mít naději. Ještě se něco bude dít a to, co se stane, je v rukou všemocného dobrého Boha.

(3) Výhled

Všimněte si změny, která je v refrénu písně. *Proč jsi sklíčená, duše má, proč jsi ve mně tak ztrápená? Spolehni na Boha – ještě mi budu děkovat, on je můj Bůh, má záchrana!* Žalmista začíná u toho, že mluví ke své duši a nakonec vyjádří naději do budoucna, kde už sám vystoupí v jednotném čísle. Na začátku jsou tu v něm jakoby dvě postavy – on, který něco chce rozumem a jeho duše, která prožívá něco jiného. Nakonec je tu jen jeden člověk

– celé já dohromady vděčné Bohu. Toto platí ve více oblastech krizí: jsem roztěkan, hádám se sám ze sebou, mám v sobě různá pnutí... chci nehřešit, ale nedokážu to... chci chtít to, co je správné, ale zjišťuji, že nechci... miluji i nenávidím jednu osobu... podléhám beznaději a zároveň doufám... to je rozpor, který v sobě má každý člověk, zápasící o naději. Nakonec však budou tyto rozpory slazeny a já *budu vděčný Bohu*. To je naděje, kterou žalmista má.

Pojďme si před závěrečným bodem shrnout to, co jsme zatím v žalmu všechno zahlédli. Žalmista ví, jak se má jeho duše a není to dobré; došla mu naděje. Na vzniklý stav se rozhoduje aktivně reagovat: káže své duši, aby měla naději, vzpomíná na minulost a modlí se k Bohu, který je jeho nadějí.

Závěr

Americký kazatel John Piper v jednom ze svých kázání trefně rozlišuje naději v pojetí tohoto světa a naději v pojetí Bible.

Naděje v pojetí světa je vyjádřením touhy po něčem dobrém, co je však velmi nejisté. Například: Mám naději v to, že táta přijde brzo z práce domů. V to, že budu šťastný. Že mi všechno vyjde. Že nezkrachuje firma. Že mě nevyhodí z práce. Že si najdu partnera. Budu žít do stovky let v plné síle a zemřu ve spánku. Že se moje vzpurné děti vrátí k Pánu. Je to typ naděje, vyjádřen v hodu mincí nebo kostkou – buď ano, nebo ne. Tato naděje rozděluje svět na optimisty a pesimisty, ale nemá vlastně s Boží nadějí, o které mluví Bible, nic moc společného.

V Biblickém pojetí je naděje chápána jinak. Dokonce v něčem úplně opačně. Naděje není jen touha po něčem dobrém v budoucnu, co neovlivním a je to nejisté, ale je to touha a jisté očekávání něčeho dobrého v budoucnu. Žalmista tu neříká, že má naději, že všechno dopadne, tak jak by si přál a že on bude šťastný, ne řekne své duši: *Budeš mi vděčna*. Když Bůh dokončil stvoření, řekl: „*je to velmi dobré*“. Až dokončí, díky Ježíšově oběti, nové stvoření, řekneme společně „*je to velmi dobré*“. Nakonec se ohlédneme za životem, za příběhem *za tím kopcem, temným údolím, bažinou, kterou teď v životě procházíme*, ohlédneme se a budeme Bohu vděční. Uvidím, že jsem nevypadl z Boží náruče, že mi dal sílu, že mistrně zakomponoval mé hříchy, neschopnosti a nezralosti do příběhu, a že to byla součást velkého plánu suverénního vládce vesmíru. Až jednou Bůh udělá tečku za mým životním příběhem a já zemřu, a pak se probudím v jeho přítomnosti viditelně očištěn a proměněn krví Ježíše Krista, tak se společně ohlédneme a řeknu – *bylo to velmi dobré, jsem ti Bože vděčný* a rozezvučí se nová píseň chval. To je naděje, o kterou se můžeme opřít. Je garantována charakterem Boha, s nímž jsme vstoupili do smluvního vztahu.■

Bratislava 9. 4. 2017

KDE JE MOJA NÁDEJ, TAM JE MOJA SLOBODA

DALIBOR PERAŠÍN

(generálny sekretár YMCA NA SLOVENSKU,
Bratská jednota baptistov)

Utrpenie je súčasťou nášho života. Či už v „zriedenej“ podobe našich každodenných strachov – ako obstojím v dnešný deň, podarí sa mi, čo je potrebné? nesklamem svojich blízkych? zamestnancov? kolegov? urobím dobre skúšku? aké budú výsledky vyšetrení v nemocnici? – až po tie extrémne: utrpenie ľudí v oblastiach zmiataných vojnou, napríklad v dnešnej Sýrii. V takýchto momentoch sa často pýtame, kde je vlastne Boh.

Podobnú otázku si zrejme kládli aj nemeckí občania počas druhej svetovej vojny pri kobercovom bombardovaní Nemecka spojencami. Počul som príbeh o človeku, ktorý kričí otázku: „Kde je Boh, keď toto mohol dopustiť!“ A nečakanou odpoveďou bolo: „Nikdy som vás neopustil – ja som tam trpel vo svojom synovi s vami.“

To je aj odkazom týchto dní, aj odkazom Veľkej noci. Zjavuje sa Boh, ktorému ľudské osudy nie sú vzdialené. Nerieši ich však tak romanticky a na naše požiadavky nereaguje tak, ako si to predstavujeme, ako by sme my chceli. V Písme celú paradigmu obracia. Nevidí totiž problémy iba povrchné, pričom by rýchlo a ľahko zbavoval utrpenia prinesením okamžitej úľavy. Počas dejín záchrany ide do hĺbky, často nepríjemným spôsobom, a ukazuje tak na skutočnú podstatu. To sa nezmenilo dodnes.

Princíp tela, popis a prejavy

Neoddeliteľnou súčasťou tejto úvahy je aj List Rimanom. V texte sa hovorí o dvoch princípoch – o smrti a o živote. Telo (sarx) spája so smrťou, otroctvom, strachom a zánikom.

Pre duchovné je charakteristický život, synovstvo a sloboda.

Pod pojmom „telo“ v tomto prípade apoštol Pavol nemyslí na fyzickú schránku človeka. Hoci pôvodný pojem z gréckeho originálu textu nie je všade v Písme ponímaný záporne, Pavol ho na tomto mieste (a väčšine ďalších) používa v negatívnom zmysle na popis bytosti človeka, ktorá sa obrátila a obracia proti Bohu. Vo svojom uvažovaní sa vzťahuje a odvoláva na veci, ktoré vo svojej podstate zanikajú – individuálne ciele, kariéra, dôchodkové zabezpečenie, interpretačná skupina, národ, štát... V prípade, že niekto alebo niečo na tieto východiská zaútočí alebo ich nejako spochybní, takto zakorenená ľudská bytosť prežíva ohrozenie. V extrémnom prípade sa snaží toto ohrozenie (často premietnuté na určitú skupinu) odstrániť hoci aj násilím. Dôsledkom môže byť nepokoj v rôznych podobách: nevraživosť k inému, nepriateľstvo medzi skupinami či dokonca vojna medzi národmi. Smutným príkladom z dejín môže byť holokaust. Zo súčasnosti napríklad nevraživosť k utečencom, iným názorom – čoho je naša spoločnosť čím ďa-

lej tým menej ušetrená. A v neposlednom rade je možné pozorovať extrémistom podobné princípy v myslení a správaní sa kresťanov.

Možno to vybadať v snahe ovplyvňovať etiku primárne politickou zmenou – napríklad sprísnením niektorých zákonov. Tým samozrejme nechceme povedať, že takéto zmeny nemajú význam. Rozdiel je v slove „primárne“. Ak naším vyznaním, prejavujúcim sa aj prakticky, nie je s Kristom povedané: „*moje/naše kráľovstvo nie je z tohto sveta*“, sme prinajmenšom vo veľkom pokušení ovládať veci vonkajšími (telesnými) prostriedkami a nie vnútornou motiváciou.

Opačným princípom voči telu je duch.

Prelom – myslenie

Oblasťou, kde sa boj medzi duchom a telom odohráva, je myseľ. To nám naznačujú aj slovné spojenia zo 6. verša – „zmýšľanie tela“ a „zmýšľanie ducha“. Podľa predchádzajúceho verša tí, ktorí myslia na telesné veci, žijú podľa tela. Tí, čo na duchovné, zas podľa ducha.

Viac svetla nám prináša List Rimanom v 12. kapitole, kde sa hovorí o – „*neprípodobňovaní sa tomuto svetu*“. Často sa v evanjelikálnom svete stretávam s dojmom, že riešením hriechu je snaha nehrešiť. Iste, aj snaha človeka v procese hľadania a presadzovania Božích princípov má svoj význam. Bez zahrnutia vôle si nevieme predstaviť zmysluplnú činnosť. Hlboko oceňujem aj tendenciu tohto prúdu kresťanstva o osobnú angažovanosť jednotlivca v snahe o čistotu. Je však smutné, ak je táto snaha orientovaná najmä na vonkajšie prejavy, ktoré by sme mohli zaradiť do oblasti tela. To sa môže

prejaviť napríklad v postojoch, ako: kresťan nechodí na diskotéku, nekamaráti sa s neveriacimi, nefajčí... Tento text však pokračuje ďalej a určuje oblasť, v ktorej k pripodobneniu dochádza – myseľ, myslenie. V danom kontexte to evokuje napríklad hodnotový systém. Teda miesto, kde sú zakotvené naše základné hodnoty a predpoklady.

Z toho vychádza aj výzva: „*premeniť sa obnovením svojej mysle*“. Rozoznanie Božej vôle a následné konanie prostredníctvom milosti nie je príčinou, ale následkom premeny.

Ak by som to mal vyjadriť dnešným jazykom, asi by som povedal, že zmena podľa kresťanstva nie je založená na behaviorizme, ale na kognitívnom prístupe. Primárnym cieľom teda nie je zmena správania sa jednotlivca na základe kontroly jeho prostredia a odmeňovania požadovaného správania. Táto má byť dôsledkom premeny uvažovania, hodnôt a ich zvnútornenia, pričom správanie a pocity nasledujú.

Treba však priznať, že pokiaľ sa snažíme biblicky potvrdiť či vyvrátiť isté filozofické prístupy, nachádzame sa vždy na šikmej ploche. Biblická teológia má formulovať svoj kritický postoj nezávisle a voči akémukoľvek smeru (či už je myšlienkovy niektorému bližšie, alebo ďalej).

Touto úvahou však chcem priblížiť a zdôrazniť jeden z aspektov zmeny hodnotového systému človeka z pohľadu Písma.

Nádej ako referenčný bod, alebo referenčný priestor?

Voči čomu vzťahujeme naše hodnoty – a teda aj praktické postoje? Hoci v texte slovo nádej pria-

mo spomenuté nie je, nedalo mi nezahrnúť ho do nadpisu dnešnej úvahy. V Liste Hebrejom, v 11. kapitole apoštol Pavol hovorí: „*A viera je podstatou toho, na čo sa človek nadeje, presvedčením o veciach, ktoré sa nevidia.*“ A v Liste Rimanom to dupluje: „*Lebo sme spasení v nádeji. Ale nádej, ktorá sa vidí, nie je nádejou, lebo na to, čo niekto vidí, prečo by sa na to aj nadejal?*“

Prichádzame tak k ďalšiemu rozmeru našej témy – protikladu telesného a duchovného vnímania. Telesné sa viaže k tomu, čo je vidieť, čo sa dá priamo skúmať, rozlišovať. Duchovné verí, nadej sa na veci, ktoré nie sú celkom zrejmé. Dokonca možno povedať, že sú „nezrejmé“. Také, ktoré nie sú z tejto reality, sú mimo fyzického sveta s jeho poriadkom.

Veľkosť Kristovej obete je aj v tom, že v sa Ňom Boh vzdal svojej existencie. Nielen že trpel fyzicky (čo je nám väčšinou asi najbližšie) a dokáže nás to obyčajne aj najviac dojať. Ťažšie pociťujeme s Ním boj vzdania sa seba samého, svojej podstaty (z ktorej časť vložil pri stvorení aj do nás) – teda bytia samotného.

Čo môže motivovať nás, praktické ľudské bytosti, založené a pevne pripútané ku tomuto fyzickému svetu, aby sme sa vzdali tých niekoľkých, aspoň slabých istôt a vydali sa cestou večnosti – takej nepochopiteľnej a nedosiahnuteľnej?

Čo to môže byť, ak nie práve nádej vo veci, ktoré nie je možné vidieť a poznávať prirodzenými zmyslami?

Myseľ ducha dáva nový referenčný bod. Alebo lepšie – referenčný priestor. V Ňom bol zakotvený Ježiš, keď stál pred Pilátom. Nežobro-

nil o milosť, neodvolával sa na ľudskosť. Jeho správanie bolo pre bežného človeka nepochopiteľné. Dokonca ani učeníci – tí, čo mali niesť jeho učenie ďalej, mu vtedy ešte nerozumeli. V novom referenčnom priestore človek dostáva novú rodinu a blízky vzťah k Bohu – čo text vyjadruje volaním „Abba, Otče“. A ďalej pokračuje o Božích deťoch, dedičoch a spoludedičoch – ako v utrpení, tak aj v sláve.

Vzdať sa seba

Podstatou pravej slobody a skutočného života je pre nás úplný paradox – vzdať sa seba.

Umrieť. Vzdávať sa zabehnutých spôsobov riadenia a ovládania iných a stávať sa príkladom, tak ako to robil Ježiš Kristus na tejto zemi. A keď si jeho nasledovníci mysleli, že vyhrávajú a Božie kráľovstvo a jeho vláda je na dosah, prišli o svojho kráľa. Hrozná predstava protikladu.

Príbeh Veľkej noci sa stáva aj dnes – napríklad vtedy, keď sa nám rozpadajú životné istoty.

Keď umierajú očividné nádeje a nemáme sa už na čo spoľahnúť. Boh dekonštruuje naše schémy, aby sme mohli prijať Jeho. Aby sme sa mohli stretnúť so Vzkrieseným. Aby sme mohli povedať: „*Nežijem už ja, žije vo mne Kristus.*“

To, čo zažili učeníci, môžeme vnímať aj my. Táto skupinka jednoduchých ľudí zmenila svet.

Lebo Jeho kráľovstvo sa stalo ich. Lebo nebolo z tohto sveta.

V tom je jeho sila. Neriadi sa očividnými princípmi, nedá sa dopredu spočítať správanie jeho nasledovníkov. Ono proste existuje podľa iných princípov zhora. ■

SPOMIENKA

O dva roky si pripomenieme nie zanedbateľné výročie v živote našej cirkvi – 50 rokov od vydania *Kresťanského spevníka* (1969).

Tento spevník vytvorili v priebehu 15-tich rokov tvorcovia z generácie našich duchovných otcov. Svojím dielom sa snažili nadviazať na hodnoty, ktoré prijali cez dedičstvo duchovných piesní M. Luthera, J. A. Komenského, J. Tranovského (*Cithara sanctorum*) a osobitne Kristíny a Márie Royových (*Piesne sionské*). Významnou súčasťou tohto tvorivého tímu bol aj kazateľ **Ludovít Fazekaš**, s ktorým sme sa nedávno rozlúčili.

Hoci v čase jeho vydania mal ešte iba 40 rokov, v *Kresťanskom spevníku* má 8 pôvodných textov piesní a 41 prebásnení/prekladov textov iných autorov do slovenčiny. Niektoré z nich sú doteraz (a často) spievané v našich spoločenských. Sú nielen teologickým posolstvom, ale najmä sú predchnuté hlbokým osobným vyznaním, k akému inšpirujú aj ďalších spievajúcich:

Svätý, svätý, svätý Bože všemohúci ...tys´ naším Bohom, svätá Trojica Chválim Ťa, Bože náš, vďa-

čne, vrúcne, z celej sily Ó, keby som aj tisíc úst mal ...by chválil som ho z všetkých síl, môj spev by predsa nestačil

Tys´ na počiatku Slovo bol...ty koniec tiež si, Pane náš Preveľmi žiadam si, ó, Otče môj, tvojím byť dieťaťom, nie už sám svoj Hviezdu moju jasnú, ktorú zriem tak rád, spoľahlivú skrýšiu, prepevný môj hrad, cieľ, čo v živote sa za ním uberám, i chlieb, čo ma sýti, v tebe, Pane, mám Ja vďačne spievam Bohu, hoc slabý mám len hlas, keď viem, že počuje ma. Doteraz nám pomáhal Pán Boh dobrotivý

Kazateľ Ludovít Fazekaš bol v týchto rokoch posledným živým mostom medzi bývalou spevníkovou komisiou a nami – spevníkovou skupinou, ktorá pripravuje nový spevník pre CB. Pozorne sledoval našu prácu a rozumel nám, lebo z vlastnej skúsenosti poznal, aká je tvorba spevníka náročná; bol našim konzultantom, pomáhal nám cennými radami v oblasti textov aj teologických otázok; žehnal nám. Ďakujeme!

Za spevníkovú pracovnú skupinu Milica Kailingová

KEĎ SA Z NÔT STÁVA HUDBA

ANNA ČINČURÁKOVÁ TIPULOVÁ
(farárka ECAV v Kukovej)

Z našej obývačky občas vychádza nepríjemný škripot, ktorý môže veľkých umelcov priam fyzicky boľieť. Ťarbavé búchanie do klávesov, alebo ostré zavýjanie, splašené nepremyslené pohojdávanie tónov... zunované zvuky...

Ani ja nie som obrnená, aj keď nie som umelec... ale zvykla som si. Trpitel'sky vysedávam pri mojich deťoch ako martýr, hľadiaci kamsi ďalej, za obzor, ktorý verí, že to má zmysel a vyžíva sa vo svojom martýrstve. A vidím to, čo iní nemajú šancu vidieť: Umelcov. Prvá, druhá, tretia, nič... Rátam... A znova... Chyba! A ešte raz – až dotedy, kým to nebude počúvateľné. A keď už bude, sadneme si spolu, každý vezme svoj hudobný nástroj a ideme oslavovať najväčšieho Umeľca. Cvičili sme, aby sme hrali, a raz sa pôjde naostro.

Stáva sa, že hrám spolu s deťmi. Nie na hudobný nástroj, ale tak... na život. Skúšam. Chyba. Znova. Tá istá chyba... a ešte raz. Cvičím, aby som ŽILA. Vidím

iba noty, a to: „prvá... druhá... tretia...“ Zvuk, ktorý vychádza z nástroja, ešte nie je melódia. Alebo áno? Unavuje ma to. Som sklamaná, že to nejde tak rýchlo, ako by som chcela. Že ma vedia prevalcovať emócie a strach. A netrpezlivo čakám, kedy to už bude – tak, ako On chce. Kedy už nezlyhám. A Boh sedí pri mne a počúva to, ako sa nemotorne zorientovávam v predlohe. A hľadám kľúč. Nie basový, ani husľový, ale „MILOSTĚ“. Tá je kľúčom! Viem si predstaviť, ako sa usmieva, aj keď ho to boľí, pretože On je Umelec.

A keď sa už v niečom poriadne vycvičím – napríklad takú obyčajnú vec, ako nereagovať podráždené, keď mi niekto ublíži; alebo mať na prvom mieste niekoho iného, nie seba; či milovať tak, ako to ľudia potrebujú – tak potom...

No, zatiaľ sú to len noty, premenené na tóny. Ale keď sa zastavím a započúvam, som svedkom toho, ako sa z tých tónov postupne, ale isto stáva – HUDBA.

ETIKA SPOLOČENSTVA III

ŠTRUKTÚRY A INŠTITÚCIE V DEJINÁCH SPÁSY

JÁN HENŽEL

(Kazateľ Cirkvi bratskej, vysokoškolský pedagóg)

Teraz preskúmame povahu a typ spoločenských štruktúr v Biblii. Budeme pokračovať podľa vyššie vymedzených štádií dejín spásy. Pýtame sa, aký druh štruktúr by sme mali mať v spoločnosti? Vedie nás Písmo k tomu, aby sme boli kolektivistami, individualistami alebo interrelacionistami?

Ak sa nenecháme oslepiť západným individualizmom a postmoderným neurčitým vzťahom medzi „Ja a nedefinovaní Druhí“, tak sa nám pri čítaní biblických dejín spásy stane čoskoro zrejmým, že individuálna etika je formovaná spoločnosťou. Zatiaľ čo pre nás je spoločnosťou určené tým, akí jednotlivci ho tvoria, v tradičných kultúrach všeobecne a konkrétne aj v Biblii spôsob, ako spoločnosť chápe samé seba, určuje aj to, čo je alebo nie je prijateľné pre jeho jednotlivých príslušníkov. Už sme spomínali, že biblická etika je zmluvnou etikou. Táto zmluva bola ustanovená medzi Bohom a Izraelom ako Božím ľudom. V tomto ohľade je jasná spojitosť medzi starozmluvným Izraelom a novozmluvnou cirkvou. Walter Brueggemann dokonca pripomína, že zmluvný princíp starozmluvnej viery je relevantný nielen pre cirkev, ale aj pre svet: „Toto troje patrí spolu: *Boh*, ktorý robí zmluvu tým, že vykročil k partnerovi (Oz 2, 14,18–20); *spoločnosť*, ktoré zachováva zmluvu novými formami Tóry, poznania a odpúšťania (Jer 31, 31–34); a *svet*, ktorý má ešte byť transformovaný do zmluvy [to covenanting] odstránením imperiálnej reality (Iz 42, 6–7; 49, 6).“¹

Zmluva medzi Bohom a jeho ľudom má morálne dôsledky pre každého človeka, ktorý je jej súčasťou. „Podstata *spoločnosti*, o ktoré Boh usiluje (a v eschatologickej vízii ho aj v konečnom dôsledku utvorí), určuje v biblickej etike aj to, akého *človeka* Boh schvaľuje.“² Toto sú princípy, ktoré sa nápadne podobajú princípom kolektivismu, o ktorom sme písali v predchádzajúcej stati.

Božia morálna požiadavka však nikdy nestráca zo zreteľa zodpovednosť jednotlivca, aby žil statočne pred Bohom. Podstata zmluvného vzťahu je kolektívna: „Budem vašim Bohom a vy budete mojim ľudom.“ (Lv 26, 12) Prvá požiadavka zmluvy je však určená každému jednotlivcovi: „Nebudeš mať iných bohov okrem mňa!“ (Ex 20, 3)

Základné štruktúry

Pri stvorení boli ustanovené niektoré veľmi dôležité základné štruktúry. Bolo ustanovené manželstvo a práca. Aj keď sa explicitne nespomína ustanovenie náboženstva, ono bolo základným predpokladom, zabudovaným do celého usporiadania. Tieto štruktúry nie sú usporiadaním, ktoré bolo vyvinuté či vytvorené človekom zámerne či náhodne. Štruktúry sú zabudované do systému samotného stvorenia. Ich pevnosť neskôr uvoľní hriech, ktorý spôsobil určité preštruktúrovanie.

Adama a Evu v záhrade zachováva ich vzťah s Bohom. Sú zjednotení jeden s druhým na základe svojho vzťahu s Bohom Stvoriteľom. Je to Boh, ktorý tvorí pomocníčku pre Adama a púta ju k nemu. Adam s Evou vo svojom vzájomnom vzťahu hrešia proti Bohu. O vzťahu medzi Bohom a ľudstvom môžeme hovoriť ako o vertikálnom vzťahu a vzťahu medzi človekom a človekom ako o horizontálnom vzťahu. Neskoršia izraelská spoločnosť bude definovaná v pojmoch týchto vertikálnych a horizontálnych vzťahov.

Stvorený poriadok bol narušený pádom do hriechu. Hriech napadol a porušil štruktúry nábožen-

stva, manželstva i práce. Ktorákoľvek štruktúra náboženstva, ktorá sa v bezprostrednej budúcnosti objavila, už nenasledovala model z rajskej záhrady. Ľudstvo bolo vylúčené z Božej prítomnosti. Ľudia už viac nežili a nekonali v bezprostrednej Božej prítomnosti. Vzťah medzi manželom a manželkou sa tiež zmenil. Manžel začal dominovať nad svojou manželkou spôsobom, s ktorým sa pred Pádcom nerátalo. Dokonca zem sa stala v určitom zmysle nepriateľským prostredím a práca sa zmenila na drinu.

Rody a národy

Poškodenie rodinného života sa prejavilo vo vzťahu Kaina a Ábela. Ako vieme, Kain zabil svojho brata Ábela. Postupom času rôzne rodové línie viedli k vzniku národov (Gn 10). Ľudia sa nakoniec zhromaždili do miest, kde chceli hľadať jednotu a moc založenú na sebeckom záujme. Príbeh o Babylonskej veži charakterizuje hriešnu túžbu ľudstva zosadiť Boha z trónu, ktorý mu právom patrí. Ľudský sebecký záujem odmietol vzdať slávu Bohu. Túžili si urobiť meno. Boží súd rozdelil túto jednotu a zmaril tak väčšinu tejto sily. Vyplýva to z podstaty sebeckého záujmu – presadzovania svojich práv, ktorý vždy povedie preč od jednoty. Otázka, ako obnoviť Božie štruktúry, nachádza ústredné miesto v prebiehajúcom príbehu dejín spásy.

Abrahám bol kočovník, podobne ako neskorší patriarchovia, Izák a Jákob. Putoval po Palestíne a hľadal pastvu pre svoje stáda. V tom čase boli rodiny a kľany organizované okolo vodcu či náčelníka. Abrahám bol vodcom početného kľanu. O rozsahu Abrahámovej moci ako vodcu kľanu sa Biblia výslovne nezmieňuje, aj keď sa zdá, že bola pomerne veľká (Gn 14). V priebehu obdobia egyptského otroctva vznikol z Abrahámovho kľanu veľký národ.

Po vyslobodení z Egypta boli izraelské kmene „zorganizované do bojových síkov“ okolo svätostánku, symbolu pre Božie vedenie a kráľovstvo nad Izraelom. Kmene boli zjednotené zmluvou s Bohom na vrchu Sinaj, ktorá konštituovala izraelskú spoločnosť a zomkla ju dokopy. V tom čase vládol národu Boh prostredníctvom svojho služobníka, proroka/kňaza Mojžiša. Spoločenská štruktúra Izraela zostala v priebehu prvých dvoch storočí kmeňová.

Vznikajúci Izrael nemal žiadny štátny aparát: žiadnu centrálnu vládu, žiadne hlavné mesto, žiadny administratívny aparát ani úradníkov. Rôzne kmene mali úplnú nezávislosť na centrálnej moci... Kmeňová spoločnosť bola z hľadiska organizácie patriarchálna a nebola rozvrstvená podľa feudálneho modelu, charakteristického pre Kanaán. Aj keď starší kľany z moci svojho postavenia rozsudovali spory v súlade s tradičnými postupmi a ľudia si ich vážili pre múdre rady, nebolo tam nič, čo by pripomínalo organizovanú vládu. Centrom zväzku bola svätýňa, v ktorej bola archa zmluvy.³

Rody a rodiny

Horizontálnym spojivom, ktoré držalo rodinu a klan pohromade, boli prirodzené zväzky. Biologické zväzky príbuznosti vytvárali povinnosti a zodpovednosti, ako aj zväzky prirodzenej náklonnosti. Príbuzenský pomer tiež združoval kľany do kmeňov a tieto kmene boli zviazané dohromady vertikálnym vzťahom s Bohom. Tento vzťah bol ustanovený v dejinách Izraela a bol potvrdený zmluvou. Tento vertikálny zväzok naopak posilňoval a upevňoval prirodzené príbuzenské zväzky. Jednotlivý človek bol prijímateľom požehnaní iba tak, že bol súčasťou spoločenstva zmluvy.

Naše úvahy o individualizme a kolektivismu tu nadobúdajú svoju váhu. Skúmali sme problém vzťahu jednotlivca k spoločnosti. Niektorí starozmluvní bádatelia tvrdia, že moderný koncept individualizmu bol objavený až v časoch Jeremiáša a Ezechiela. Podľa nich bol pred týmto obdobím základnou jednotkou národ. Hebrejské myslenie posilnilo myšlienku solidarity s celkom. Klasickým príkladom tohto hebrejského typu myslenia je príbeh o Achánovi v Jozuovi 7. Achán si počas dobývania Jericha vzal veci určené na zničenie (Joz 6, 17–18). Celá spoločnosť za to trpela až dovtedy, kým Achán a jeho rodina neboli vyhladení. Niektorí bádatelia hovoria, že tento príbeh ilustruje skutočnosť, že v hebrejskom chápaní je základnou jednotkou spoločnosť ako celok. Kvôli Achánovmu hriechu trpelo celé spoločenstvo. Achán bol súčasťou kolektívu, izraelského národa a následkom toho trpela celá spoločnosť. Navyše Achán bol časťou podskupiny, rodiny, a táto podskupina bola takisto potrestaná.

Samozrejme, tento príbeh sám osebe nás nevedie k individualistickej interpretácii, čo však neznamená, že musíme prijať kolektivistické chápanie. Celý príbeh by rovnako mohol byť interpretovaný podľa Pavlovho epigramu v 1Kor 15, 33: „Zlá spoločnosť kazí dobré mravy.“ Môžeme teda povedať, že príbeh môžeme interpretovať v zmysle osobných vzťahov a súboru osobných vzťahov. Rodinu a klan by sme mohli považovať za skupiny jednotlivcov vo vzťahu. Kmene by sme teda mohli chápať ako skupinu kľanov vo vzťahu a na národ by sme mohli pozerať ako na skupinu kmeňov vo vzťahu. Týmto spôsobom je existencia kľanov, kmeňov a národa závislá na existencii jednotlivcov vo vzťahu.

Na druhej strane, napríklad Ezechiel sa vyrovnáva aj s opačnou námietkou (fatalizmu), totiž že za súčasné utrpenie terajších jednotlivcov sú zodpovedné predchádzajúce spoločenstvá (Ez 18) a súčasná generácia to už musí iba znášať. Ezechiel však zásadne taký postoj odmieta: „Ako žijem – znie výrok Hospodina, Pána – nebudete mať ani používať takéto príslovie v Izraeli! Mne patria všetky osoby – tak osoby otcov, ako osoby synov – mne patria! Osoba, ktorá hreší, zomrie.“ (Ez 18, 3–4) Ako každá generácia, tak aj každý jednotlivec stojí alebo padá podľa svojej reakcie na Boží zákon.

Pri úvahách o téze, že individualizmus v ranom hebrejskom chápaní nebral žiadnu skutočnú úlohu, H. H. Rowley poukazuje na celý rad jednotlivcov, na ktorých sa biblické rozprávania od najskorších čias zameriava. Upozorňuje na Enocha, Noacha, Abraháma, Mojžiša, Samuela a Dávida. Jeho závery sú platné.

V žiadnom z období života Izraela však nenachádzame extrémny kolektivismus alebo extrémny individualizmus, ale kombináciu oboch. Niektorí pisatelia alebo niektoré pasáže zdôrazňujú jednu stránku tejto dvojitej prirodzenosti človeka viac ako tú druhú, ale obidve stránky patria k celku biblického myslenia vo všetkých dobách.⁴

Pradejiny (Gn 1-11) hovoria o stvorení jedného človeka, ktorý však dochádza k svojmu naplneniu, až keď mu Stvoriteľ privedie spoločníčku. Rozmnožovaním ľudského rodu nerastie iba počet jednotlivcov, ale formuje sa ich spoločenstvo, a to v dobrom i zlom. Všeobecný a globálny úpadok ľudstva (Gn 11, 4, 9) sa Boh rozhodol riešiť povolaním jednotlivca Abraháma (Gn 12, 1). Súčasťou jeho zmluvného požehnaní bolo, že Boh z neho urobí veľký národ, ktorý sa má stať požehnaním pre „všetky pokolenia zeme“. (Gn 12, 2-3) Túto paradigmu zachováva Boh vo všetkých kľúčových udalostiach dejín spásy. Tak to bolo aj pri ich vyvrcholení vo vtelení, živote, smrti i vzkriesení jeho Syna, Ježiša Krista. Z tohto hľadiska sa individuálny prístup javí prioritným. Lenže zámer zostáva vždy komunitný: „Veď Boh tak miloval svet (t. j. celý poriadok stvorenia), aby nezahynul **nik** (t. j. žiaden jednotlivec), kto v neho verí...“ (Jn 3, 16, moje zvýraznenia) Konečnou víziou je mnohonárodný a mnohojazyčný chór: „Hoden si vziať knihu a otvoriť jej pečate, lebo si bol zabitý a svojou krvou si Bohu vykúpil ľudí z každého kmeňa, jazyka, ľudu i národa, urobil si ich kráľovstvom a kňazmi nášmu Bohu, oni budú kraľovať na zemi.“ (Zj 5, 9-10)

Dva pohľady

Individualizmus a kolektivismus nám ponúkajú dve možnosti nazerania na tú istú skutočnosť. Vieme si predstaviť situácie, kde sa tieto dva pohľady dajú aplikovať na ten istý kontext. Keď ide vojak do boja, môžeme ho posudzovať z individuálneho hľadiska. Jeho rodina a priatelia si budú pripomínať jeho osobný život. Ak vo vojne padne, jeho rodina a priatelia budú tvrdiť, že si nezaslúžil smrť. Na druhej strane, jeho nepriatelia sa na neho nemôžu pozerať z individualistickej perspektívy. Vojak je časťou skupiny. Vojna je medzi dvoma národnými skupinami a nepriateľ sa nepozastaví a nebude premýšľať o tom, či tento konkrétny vojak je verný manžel, starostlivý otec a vo všeobecnosti dobrý človek. Vojak je časťou nepriateľského vojska a o jeho osobných zámeroch sa vôbec neuvažuje. Národné zábery prejavované vyhlásením vojny sú jediné, ktoré sa berú do úvahy. S ohľadom na podstatu vojny, jediný po-

hľad, ktorý je tu možný a vhodný, je kolektivistický. Základnými jednotkami sú národy.

V ranej histórii Izraela sa biblickí pisatelia zameriavali raz na jeden, raz na druhý prístup. Pozornosť zameraná na jednotlivca sa raz zameria na skupinu alebo národ, a potom znova na jednotlivca. Skutočnosť, že nie je možné mať dve základné jednotky, potvrdzuje, že potrebujeme ďalšie vysvetlenie či pohľad na vzťah jednotlivca k spoločnosti. Neskôr v dejinách spásy nám Ježiš dáva kľúč k podstate tohto vysvetlenia. Hlavnú myšlienku Zákona a Prorokov zhrnul v zmysle osobného vzťahu. Ježiš naznačil, že Božie zábery zjavené v Starej zmluve sa dajú chápať tiež v zmysle osobných vzťahov, teda že Božie kráľovstvo môžeme chápať v zmysle lásky k Bohu a lásky k bližnému (Mt 22, 34-40).

Zdá sa, že v Ježišových časoch tieto dve veľké prikázania bežne vyjadrovali zhrnutie Zákona a prorokov. Expert na starozákonné právo použil v Lukášovi 10 tie isté dva verše zo Starej zmluvy (Dt 6, 5 a Lv 19, 18) na zhrnutie cesty k večnému životu. Je možné, že Božie kráľovstvo sa v tom čase bežne chápalo ako zložené z dvoch typov osobného vzťahu. No bez ohľadu na to, či toto chápanie bolo rozšírené alebo nie, Ježišova podpora tohto zhrnutia poukazuje na interrelacionizmus. Z tohto pohľadu obe vyjadrenia - individuálne alebo skupinové konanie - môžu byť skôr chápané v zmysle „jednotlivcov vo vzťahu“ ako len v zmysle samotných jednotlivcov či skupiny ako celku.

Rozhodovanie sudcov určite vyjadrovalo fungovanie izraelskej spoločnosti z interrelacionistickej perspektívy. Jednotlivci žili v rámci tradičných štruktúr rodiny a klanu. Keď medzi jednotlivcami alebo rodinami vznikol nejaký spor, prípad predniesli sudcovi. Povinnosťou sudcu bolo schváliť to, čo bolo dobré a potrestať previnenia. Fakt, že Izrael bol v kontakte so svojimi susedmi, ukázal zo širšieho hľadiska potrebu národnej jednoty v otázke obrany. V tom čase rástol tlak, aby bol ustanovený kráľ. Po tom, čo bojovník Gideon vyslobodil národ z rúk Midjáncov, ho chcel Izraelský národ ustanoviť za kráľa. (Sdc 8, 22-28) Gideon odmietol požiadavku ľudí s tým, že len Boh sám je kráľom. Gideon potvrdil tradičné chápanie, že Boh bol jediný skutočný Vládca svojho ľudu. ■

Z knihy J. Henžel:

Prečo a ako milovať; Úvod do evanjelíkálnej etiky. Bratislava: Porta libri, 2017.

1. BRUEGGEMANN, W. *A Social Reading of the Old Testament: Prophetic Approaches to Israel's Communal Life. Minneapolis: Fortress Press, 1994, s. 53.*

2. WRIGHT, C. J. H. *Old Testament Ethics for the People of God, s. 364 - 365.*

3. BRIGHT, J. *A History of Israel. Louisville: Westminster John Knox Press, 2000, s. 166.*

4. ROWLEY, H. H. *The Faith of Israel: Aspects of Old Testament Thought. London: SCM, 1956, s. 100.*

MILÍ MISIONÁŘI!

JIŘÍ DOHNAL

(Kazatel-misionár v Rovinji, Chorvátsko)

Když je v úvodu článku takovéto oslovení, většina křesťanů si řekne – „to není určeno mě“. Misionáři jsme však všichni. Milý čtenáři, nejsi misionář o nic méně než já a moje rodina. Naše občanství je v nebesích (Fil 3, 20), takže náš pobyt zde na zemi je „misie v zahraničí“ a my všichni jsme misionáři mimo svůj domov (který máme v nebi). Pro někoho je pobyt na této zemi krátkodobá misie, pro někoho dlouhodobá, ale pro všechny z nás dočasná. Někteří z nás budeme celý život misionáři ve svém městě, jiní půjdou do jiného města, jiní třeba i do jiné země. **Ale nikdo z nás není na tomto světě na výletě.** Jsme vysláni na misii do tohoto světa a to samým Pánem. A každý z nás má konkrétní poslání v tomto světě: získat Ježíši učedníky.

Matouš 10, 6: *„Hle, já vás posílám jako ovce mezi vlky; buďte tedy obezřetní jako hadi a prostí jako holubice.“*

Rád bych prošel tento text slovo za slovem, ale není zde pro to místo. Zastavím se jen u prvních dvou.

Ježíšovo „Hle!“ je dnešní „Hele!“ nebo „Hej!“ A není to jen pouhá řečnická kudrlinka. Ježíš chce tímto slovem odpoutat naši pozornost od něčeho, čím se zabýváme MY a chce ji nasměrovat na něco, co je

i pro nás. V zápětí rozbíjí naši tradiční představu dobrého pastýře a šokuje prohlášením, že „*nás posílá jako ovce mezi vlky...*“

To druhé slovo, hned za „Hle“, je „já“. Pán Ježíš mohl říct jen „*posílám vás...*“. Říká ale „*já vás posílám*“ a je pro nás veledůležité vědět, že je to přímo On osobně, kdo nás posílá. Ne naše ambice, dobrodružná povaha, módní církevní trend! Musíme si být jisti, že je to Jeho vůle pro náš život. Proč? Ze dvou důvodů:

důležité pro Něj! Je to jako když učitel ve škole tleskne do dlaní nebo práskne ukazovátkem o lavici, aby své žáky vytrhl z letargie. Vždycky, když to můj učitel ve škole udělal, všichni ve třídě jsme sebou trhli a v momentě dávali pozor. Kdykoli je v Písmu toto slovíčko, pak si následující text zaslouží naši zvýšenou pozornost. Pamatujme si, že tady Pán tleská do dlaní či práská ukazovátkem do lavice, aby nás, přezaměstnané křesťany, odpoutal od toho všeho, čemu věnujeme svou pozornost, energii a čas. A aby naši pozornost upoutal k něčemu, co je klíčově důležité pro Něj a co by mělo být stejně tak důležité

1) Jeho vůle a naše poslušnost vnáší do našeho života Jeho moc a Jeho autoritu.

2) Je to důležité i proto, abychom na své misi v tomto světě obstáli jak v dobách zkoušek a těžkostí, kdy nám je jediným světlem jistota, že to byl a je On, kdo nás posílá, tak v období úspěchu – kdy nám možná mnozí tleskají a my právě pro tuto jistotu odoláme pokušení začít si myslet, že jsme hvězdy jitrní...

Proto je to Ježíšovo „já“ na začátku této věty o našem poslání tak důležité. Řecky se já řekne „ego“. Naše poslání nezačíná našim já, našim „egem“, ale Ježíšovým já. Je-li tam jeho „já“, pak už tam není místo pro naše ego. Protože to jeho „já“

obsadilo první místo. Začátek i konec našeho poslání v tomto světě a vůbec celého našeho života má být Ježíšovo „já“. Točí-li se v našem životě vše kolem našeho „já“, pak naše poslání v tomto světě umírá. Naopak, pokud se náš život točí kolem Ježíšova „já“, je to nejen osvobozující pro nás samotné, ale taky inspirující pro naše okolí. Ježíš o tom našem okolí říká, že jsme jako „*ovce mezi vlky*“. Jediný způsob, jak se nenechat těmi vlky sežrat, je vzbudit v nich zvědavost, zájem, závist a touhu po tom, čím je naplněn náš život. A to je způsob, jak Bůh dělá „z vlků beránky“. ■

vydaní na milosť a nemilosť

LENKA SLOBODOVÁ
(Misonárka v Juhoafrickej republike)

„A ty si sa už načisto zbláznila?“ „Neviem prečo, ale mám taký pocit, že ty sa z tej Juhoafrickej už nevrátiš.“ „A to sa nebojíš?“ „Počuj, a toto znamená, že sa nechceš vydať?“ Malá ukážka z reakcií na moje rozhodnutie slúžiť ako misonárka v Juhoafrickej Republike. Niektoré slová ma rozosmiali (najmä tá s vydajom, keďže v JARe je mnohonásobne viac kresťanských mužov ako na Slovensku), niektoré zaboľeli (hlavne keď opúšťate svojich milovaných blízkych). Dnes, sedem mesiacov neskôr, sa tu už cítim ako doma. V tejto podivuhodnej, permanentne slnečnej krajine, ktorá napriek tomu, že sedí na obrovských ložiskách minerálneho bohatstva, zlata či diamantov, sa stále topí po krk v korupcii a rasizme, kde väčšina obyvateľstva je nezamestnaná a „pýši sa“ jednou z najvyšších kriminalít na svete. A predsa 70% obyvateľstva prehlasuje, že sú kresťania.

Keďže moja práca je skôr oporného charakteru – slúžim rôznym odvetviám misijných služieb grafickým dizajnom –, často som prenasledovaná utkvelým pocitom viny, že nie som v predných radách, že nie som v slumoch, že nepracujem so spoločenskou spodinou. No napriek tomu verím, že to, kde ma Boh obdaril, je to, čím mám slúžiť. A keďže táto kancelárska myš s radosťou pomáha tým v predných líniiach, pokúsím sa vám priblížiť prácu OM v JARe pomocou zopár príbehov.

Kapské Mesto

V malom centre pomoci prisťahovalcom sa náš tím venuje imigrantom praktickou pomocou, no tiež otvoreným srdcom a pohárom kávy. Jedným z nich je aj Thabo*, ktorý je neuveriteľne zručný muž. Kedykoľvek sa v Kapskom meste nakrúca film, Thabo je váš človek, čo sa týka výroby kostýmov a rôznych špeciálnych predmetov. Filmy, ktoré ste videli na strieborných plátnach aj na Slovensku, si nesú Thabov podpis. Doslova. Až donedávna totiž Thabo nevedel ani čítať, ani písať. Až v OM centre sa Thabo, ako dospelý chlap, naučil prečítať si pracovnú zmluvu a podpísať sa svojím menom. Od muža, vydaného na milosť a nemilosť dohodnutého slova a podania ruky, je dnes zodpovedný a nezávislý biznismen, ktorý pozná svoje práva. Thabo je dnes o kúsok bližšie k tomu, aby uveril v Boha, ktorý ho neodsudzuje za jeho nevzdanosť, no verí v jeho schopnosti a talent, ktorý do neho On sám vložil.

Misijno-učeničský tréning

„Je to jasné. Teraz vidím, ako bol môj život z chudobných pomerov presne naplánovaný Božou rukou!“ – povedal Sam* a oči mu žiari-

PLANT.sk

ZÁKLADNÝ TRÉNING ZAKLADATEĽA ZBORU

Základný Tréning Zakladateľa zboru sa v dňoch 5.– 8. mája uskutočnil v Žiline. Vedie ho organizácia Church Assistance Ministry. Kurz bol navrhnutý tak, aby potenciálnym a začínajúcim zakladateľom zborov poskytol prehľadný postup pri zakladaní zboru v kultúre, v ktorej žijú.

Tento seminár si nekládol za cieľ presadiť konkrétny model cirkvi, ale ponúkol usmerenie v *proces*e rozvíjania základov. Tréning sa uskutočňuje ako kombinácia vyučovania a praktických cvičení účastníkov v oblasti vodcovstva.

Základný Tréning pokryl nasledovné **fázy procesu založenia zboru**:

Príprava zakladateľa, jeho rodiny a tímu. Súčasťou tejto časti sú oblasti ako modlitebná príprava, príprava rodiny, emočná príprava, teologická a biblická príprava. Zaoberá sa apologetikou/dôvodmi na zakladanie zborov a tiež možnými ťažkosťami v tomto procese. Priblíži nám profil efektívneho zakladateľa, čím lepšie pochopíme aj nevyhnutné predpoklady na službu budúceho lokálneho zboru.

Fáza zrodzenia myšlienky je čas, kedy sa vyjasňujú prvotné idey a vízia. Nevyhnutne sa tu musíme zaoberať vytváraním a pochopením misie, centrálnych hodnôt, vízie a s cieľovou skupinou nového zboru.

Prenatálna (predpôrodná) fáza nového zboru. Toto je kľúčové obdobie, keď sa budujú prví vodcovia a vedenie, prídávajú sa noví ľudia, vízia nového zboru sa stane víziou celej novej skupiny. Kľúčové je

vytvoriť tímy pre rôzne oblasti služby, premyslieť, ako efektívne slúžiť všetkým vekovým skupinám. Ide tu o vytvorenie učenickeho modelu zboru a evanjelizácie, ktorému sa budeme dôkladne venovať.

Fáza pôrodu a rastu. V tejto časti sme sa venovali záležitosťiam, ako sú otvorenie zboru verejnosti, pokračujúce budovanie vedenia, služby, nedeľná bohoslužba, práce s deťmi a mladými, ako aj zameranie sa na malé skupiny. ■

(zdroj: nástenka PLANT.sk)

POZÝVAME VÁS K HLBŠEJ SPOLUPRÁ- CI STAŤ SA PRIAMymi PARTNERMI NA BOŽOM DIELE

1. pri zakladaní nového zboru MOZAIKA KOŠICE
2. pri budovaní hnutia zakladania zborov na Slovensku - PLANT.sk

AKO?

Staňte sa záväznými modlitebnými partnermi rodiny Mittelmannovcov

K ČOMU VÁS POZÝVAM?

1. Aby ste spolu s nami niesli MODLITEBNÚ zodpovednosť a zápasili spolu s nami za rast Božieho diela formou zakladania nového zboru Mozaika Košice s víziou: „Komunita evanjelia na každom mieste v Košiciach“.

Táto vízia je obrovská, lebo Boh je nekonečne veľký a dobrý, Kristovo dielo je živé a mocné, Duch Svätý usilovne pracuje na spásu stratených a pripodobňovaní sa Kristovi nájdených.

Túžime a usilovne pracujeme na tom, aby v roku 2025 bolo v Košiciach aspoň 20 (a viac) komunit evanjelia (v počte cca 10-15 dospelých v každej).

li. V ten večer sme pozerali prednášku o svetovom hlade a chudobe a ako pomôcť ľuďom nájsť cestu von z tohto začarovaného kruhu. Sam mi začal rozprávať o tom, ako jeho rodičia často obetovali jedno teplé jedlo, ktoré mali na deň, a dali ho svojim deťom, aby aspoň oni mohli ísť do postele s plným žalúdkom. Hovoril o tom, ako keď mal 15 rokov, začal v škole predávať rôzne drobné pochutiny a nápoje, aby si mal za čo kúpiť učebnice. Dnes predom mnou stojí mladý muž so srdcom pre moslimov a ľudí v chudobe, rozhodnutý ísť do Európy a pomôcť imigrantom integrovať sa ekonomicky do spoločnosti a zvestovať im Krista, keďže väčšina z nich sú vyznávatelia islamu. OM a náš program ho pripravil na toto poslanie, napojil na tím v Európe, pomohol mu ujasniť jeho víziu, ako sa chce zapojiť do misie. A to je len jeden príbeh z 50-tich študentov tohto tréningu. Naším cieľom je vyslať do sveta čím viac vyučených a zdravých misionárov.

SportsLink

Holandan a skupina afričanov vojdú do kostola... znie to ako začiatok vtipu, no ich príbeh nie je až tak humorný. Chalani, ktorí majú teraz okolo 18 rokov, vyrastali v najväčšom „slume“ v Pretórii – Mamelodi. Mamelodi je miesto, kde sa aj polícia bojí zavítať, ľudia žijú pod hranicou chudoby a 99% obyvateľstva stratilo blízkeho kvôli následkom AIDS. Keď Jan prišiel s nápadom zorganizovať miestny basketbalový tím, ich nadšenie bolo pod bodom mrazu. No postupne ich zápal pre hru rástol a spolu s ním aj ich zápal pre Krista, keďže každý tréning sprevádza aj krátke zamyslenie. Čoskoro tréningy neposkytovali dostatok času na všetky otázky, s ktorými sa chalani pasovali, a tak Jan rozbehol sobotnú Alfa skupinku, zameranú na ich otázky a hľadanie odpovedí v Biblii. Len pár týždňov dozadu som s nadšením sledovala, ako Jan krstí jedného z jeho basketbalových učeníkov počas nedeľných bohoslužieb. Jeho štyria novopečení bratia v Bohu dnes vo voľnom čase pomáhajú v OM centre pre decká z Mamelodi, kde vedú mladšie generácie chlapcov k dôvere Bohu.

Kancelária

U nás v „ofise“ to nie je až také turbulentné. Sme tu pre to, aby sme umožnili misionárom pracovať na príbehoch, aké ste práve čítali. Aby nemuseli strácať čas a energiu na spravovanie financií, prípravou letákov na podujatia alebo učebníc pre deti a dospelých... Aby mohli mať voľné ruky a objímať stratených. Ako som už spomínala, Juhoafrická je väčšinou kresťanská krajina, a preto jednou z hlavných aktivít OM v JARe je mobilizovanie cirkvi k vysielaniu viac misionárov (aj pomocou spomínaného misijného-učenickeho programu). Nedávno som pripravovala záložky pre deti, kde každá z nich mala na sebe informácie o inej krajine na svete, zopár modlitebných podnetov a fotografiu. Tieto potom kolegyňa vzala na konferenciu,

kde asi 2000 tínedžerov prešlo rôznymi „misijnými“ aktivitami a namočili si tak palce do toho, aký je to pocit ocitnúť sa v cudzej kultúre a ako v nej zvestovať Krista. Decká si vzali záložky a hrali hry, kde keď sa pomodlili za danú krajinu, mohli si záložku s niekým iným vymeniť... Hravým spôsobom sa v nich snažíme vytvoriť povedomie o tom, aké sú duchovné potreby vo svete a popravde mám pocit, že Boh sa špeciálne teší, keď sa deti modlia. Veď máme mať vieru ako deti, či?

Mohla by som vám rozprávať viacej o tom, ako tu ľudia milujú rugby, kriketové zápasy môžu trvať aj päť dní, ako keď prší ľudia jedávajú palacinky a ako táto krajina má nezlomného ducha nádeje. Ako vidím ľudí, ktorí sú usilovní, obetaví a vždy vidia, ako sa veci môžu zmeniť k lepšiemu. Ako ich pohostinnosť nemá hraníc, a to sa týka všetkých vrstiev spoločnosti, či už sú to bieli, čierni alebo farební (pôvodom z indie a mulati). Ako keď prídete do Juhoafrickej, očakávate jednu kultúru, no v skutočnosti sú tu subkultúry a predsudky a nikdy neviete, komu kde stúpite na palce. Ani neviem, kedy sa to stalo, no Juhoafrickú som si zamilovala, a – ako to už zalúbení ľudia niekedy majú – ani sama neviem, prečo. Ak to tu porovnáam s Rakúskom, kde som pôsobila predtým, chýba mi krása starej Viedne, sociálne zabezpečenie, večerné prechádzky, kde sa nebojím, že ma niekto okradne, alebo niečo horšie. Čím dlhšie žijem mimo Európy, tým viac si ju cením. No napriek tomu tu moje srdce spieva novú pieseň. Každý záchvev pokroku, každý závan juhoafrickej „rýdzosti“ v ktorejkoľvek skupine spoločnosti, ich rozdiely a to, ako aj tak majú také isté srdce, možnosti budovať mosty, možnosti nasať tú nezlomnú nádej a slobodu – to všetko mi učarovalo. A ak mi neveríte, prídte na návštevu. ■

*(Mená s * sú kvôli bezpečnosti zmenené.)*

2. Aby ste spolu s nami niesli MODLITEBNÚ zodpovednosť a zápasili za rast Božieho diela formou zakladania nových zborov na Slovensku cez PLANt.sk (ktorej vedenia som členom). Víziou PLANt.sk je: „4x10“ = za 10 rokov založiť na Slovensku 10 nových zborov, pripraviť 10 nových lídrov zakladateľov, pripraviť 10 nových zakladateľských tímov.

PREČO VÁS POZÝVAME?

1. Pretože to bez vás nezvládame. Duchovný boj je omnoho náročnejší, ako som si myslel.
2. Pretože to nechceme robiť sami. Za dielo šírenia evanjelia, získavania a budovania učeníkov sme zodpovední všetci. Aj vy.
3. Pretože vám chceme ukázať, čo ste doteraz nevideli a nezažili. Áno, zavedieme vás na širé more, zavedieme vás k poliam, ktoré sa belejú k žatve, zavedieme vás vidieť a zažívať Božiu moc intenzívnejšie a hlbšie. Budete chodiť s Kristom po vode. Budete sa topiť, budete unavení, stratíte veľa. *Vaším deťom však môžete byť vzorom a svojimi príbehmi budete hovoriť jedno dôležité poslanstvo: „Nie je nič lepšie, ako investovať svoj život do chodenia s Kristom po vode.“ Ukážeme vám, čo znamená pozrieť sa na svoje mestá, susedstvá, pracovné vzťahy, rodinu a vidieť v tom všetkom žatvu, ktorá je pripravená.*
4. Tu už dávno nejde iba o Mittelmannovcov, ani o Mozaiku Košice, ani o PLANt.sk, ani o Cirkev bratskú. Ide o nás všetkých: „*Chodiac po celom svete čítate učeníkov zo všetkých národov*“ – **začnite tam, kde vás Boh postavil – tam, kde ste TU a TERAZ.**

AKO? na začiatok: **Staňte sa záväznými modlitebnými partnermi rodiny Mittelmannovcov.**

Naším prvým cieľom je získať 75 záväzných modlitebných partnerov. TY buď jeden z prvých. Pozvi k tomu ďalších.
facebook.com/mozaikakosice ■

misia - wycliffe

Druhý mail riaditeľa Wycliffe Slovakia JAROSLAVA TOMAŠOVSKÉHO zo stretnutia prac. Wycliffe v Nemecku.

Milí priatelia,

chcem sa vám veľmi poďakovať za vaše modlitby. Pretože to, čo tu zažívame, je niečo veľmi vzácne a inšpiratívne. Uvedomujeme si, že Pán Boh vypočúva naše (tým myslím aj vaše) spoločné modlitby a vedie nás spoločne v priateľstve a jednote. Včera a dnes sme veľa hovorili o tom, čo to znamená, keď hovoríme o KOMUNITE VODCOV. Pán Boh nám ukazuje, že doba, kedy jeden vplyvný vodca viedol ostatných, je preč. Preto sa musíme učiť, ako budovať vzájomné priateľstvo a jednotu – či už ako lokálne tímy, ako národní riaditelia navzájom, ale aj ako lídri v celosvetovom kontexte. Čo som si zvlášť dnes uvedomil, je, že nič z tohto sa nedá dosiahnuť bez ochoty obetovať svoje plány a predstavy pre úžitok ostatných. Práve v takých momentoch, keď sa zriekame samých seba, je Pán Boh najviac oslávený. Obzvlášť som vďačný za možnosť počas týchto dní sedieť za jedným stolom s riaditeľom Wycliffe Africká oblasť – Munda-rom Maturim. Pán Boh dal tomuto nášmu bratovi úžasnú múdrosť, poznanie a pokoru zároveň. On je pre mňa ďalším dôkazom, že Pán Boh zjavuje niečo zo svojho tajomstva každému unikátnym spôsobom. Je mnoho bohatstva, ktoré Pán Boh dal našim bratom a sestram v Afrike či Ázii. Máme sa čo učiť jeden od druhého. Nie je to tak, že Afrika potrebuje nás – ALE my všetci sa potrebujeme navzájom.

Ďakujem vám za všetky povzbudzujúce e-maily, čo ste mi v priebehu týchto dní poslali. Veľa to pre mňa znamená. ■

Prajem požehnaný zvyšok týždňa. Jaro

TREST

TOMÁŠ KOMRSKA (Autor je vodič trolejbusu)

Predvíkendová tlačienica smerom von z mesta, obohatená o nabúraných nepozorných nedočkavcov, spomalila premávku na minimum.

V polovici polhodinovej jazdy zo stanice na konečnú už máme meškanie 40 minút. Domov sa vracajúci cestujúci pokojne sedia, veď takáto piatková situácia nie je prvýkrát.

Po občasnom posunutí trolejbusu si státie krátim čas čítaním knihy, keď tu, zrazu, pri mne v chodbičke zastane robustnejšia dáma a s výrazom a aj s tónom armádneho generála na mňa spustí:

„Vzadu sa vám bijú cigáni, urobte s tým poriadok.“ Akákoľvek diskusia s týmto odisteným granátom by bola márna, preto som sa rozhodol konať. Po svojom. Zrejme inak ako velenie očakávalo. Vzadu vidím troch rómskych chlapcov, ako neskôr vysvitlo druháka, tretiaka a siedmaka, ako sa kopú, šticujú a ako si nadávajú. Je im dlho.

„Hej chlapci, poďte sem“, snažím sa rázne, ale dôstojne chlapcov zaujať.

Napočudovanie sa hneď dovalili a zvedavými bystrými očami tekavo skúmajú, čo bude.

„Kam idete?“

„Domov.“

„Kde bývate?“

„V Pentagone, he he.“ (Pentagon je niekoľko do kruhu postavených blokov s množstvom lacných bytov. Tento celok s originálom spája nielen architektonická podobnosť, ale aj závažnosť problémov, ktoré sa tam riešia.)

„A kam chodíte do školy?“ Rozhovor sa stočil na futbal, kamarátov... Najmladšieho sa pýtam: „Už si šoféroval niekedy trolejbus?“ Položim jeho drobnú

ruku na volant a kúsok sa posunieme. „To je sranda.“ „Chlapci, teraz choďte dozadu a pozrite, aké auto ide za nami. Ty mi povieš, akej je značky, ty zasa, aké má písmená na ŠPZ-ke a ty, aké sú na nej číslice.“

„Čo je to ešpezetka?“

Vyškolení a s jasnou úlohou letia chlapci dozadu. Zasa sme sa posunuli a už vidím príčinu zdržovania, čiže o chvíľu, keď mieme dopravnú nehodu, sa rozbehne. Chlapci pribehli späť a podávajú jeden cez druhého správy z pozorovania.

„Tak chlapci, pozrite, teraz už to pôjde rýchlo, choďte si prosím sadnúť dozadu, pozorujte autá za nami a pozerajte, aké sú to značky a aké majú čísla a písmená na ŠPZ-ke.“

V zrkadle smerom do vozidla vidím dva svety: Na zadných sedadlách tri klačiace postavičky zamestnané pozorovaním áut za trolejbusom a kúsok za mnou na sedadle generála pred infarktóm.

Tak asi takto vyzeral Jonáš, keď sa mu nesplnilo exemplárne potrestanie zlého mesta.

Čo je to trest? Ako má vyzeráť správny trest? Čo je zmyslom trestu? Kto má mať z trestu radosť?

„Hnevajte sa, ale nehrešte.“- „Hnevajte sa, ale traďte cieľ.“

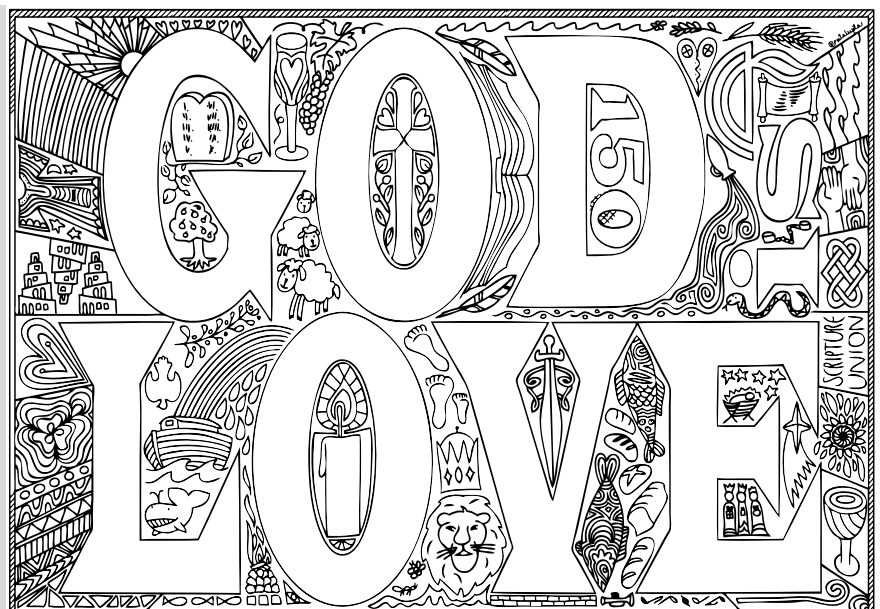
Vidí sa mi, že z pestrej palety hnevov najčastejšie používam divokú červenú a z palety ešte pestrejších trestov dunivo čiernu. Čo takto skúsiť modrý hnev a zelený trest? Možno sa vtedy presnejšie trafím do cieľa. Domnievam sa, že vylieváním si zlosti, hoci na vinníkov, ubližujem možno viac a viacerým, ako si myslím - si myslím.

Efežanom 4,26

Tento rok si medzinárodná organizácia Scripture Union pripomína 150 rokov od jej vzniku. Našou výzvou je získať 150 pravidelných darcov, ktorý budú na misijnú službu posilať 5€ mesačne. Pridáte sa? Môžete tak urobiť tu: SK66 3100 0000 0040 0029 4705, v.s.150

Viac sa o histórii aj súčasnosti Scripture Union dozviete v nasledujúcom čísle.

Kresba: N. Luptáková

Záhadoopolis

Vstúpte s nami do Mesta záhad! Záhadoopolis je starobylé mesto, kde objavíme snívajúceho kráľa, divé zvery, nebezpečné miesta, odvahu aj intrigy.

Bible camp pre deti od 7 do 12 rokov

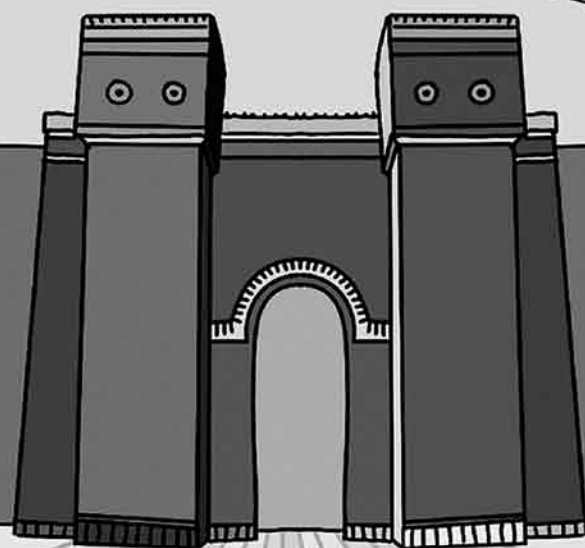
22. - 29. júl 2017

Tábor Podvišňové (Biele Karpaty)

Cena: 150€

Info: tabory.su@gmail.com

Prihlášky: scriptureunion.sk

<http://www.scriptureunion.sk/aktivity/prihlasky/>

ÓDA NA RADOSŤ

Môžeme sa však na chvíľu pozastaviť pri tom, ako novozvolený francúzsky prezident Emmanuel Macron kráčal krátko po ohlásení neoficiálnych výsledkov volieb za zvuku Beethovenovej Ódy na radosť na improvizované pódium pred parížskym chrámom kultúry, kultúrnosti a civilizácie – pred Louvrom.

Jeho slová o tom, že rešpektuje ľudí, ktorí sa vedeli stotožniť s hnevom a nenávisťným tónom kampane svojej protivníčky v druhom kole prezidentských volieb, prekvapili jeho stúpencom. Poprosil ich, aby nepískali a povedal, že bude robiť všetko pre to, aby sa po rokoch jeho pôsobenia v úrade prezidenta príčiny tohto hnevu z francúzskej spoločnosti stratili. Jeho programom je vybudovať spoločnosť, v ktorej majú všetci šancu a kde sa všetci hlásia k zodpovednosti za budúcnosť krajiny.

Je to program, v ktorom sa môžu nájsť všetci, ktorí sú ochotní spolupracovať. Emmanuel Macron vystupoval na pódium za zvukov hymny Európskej únie a zaskočený komentátor BBC to konštatoval v čase, kedy sa z Veľkej Británie stáva Británia, ktorá je rozdelená pri pohľade na svet, ktorý sa nevyhnutne stáva väčším a komplexnejším.

Tento svet je prepojený a spolupráca s ľuďmi okolo nás nie je len možnosťou. Je to imperatív komunit, ktoré chcú mať budúcnosť, a solidaritu nevnímajú len ako možnosť, ale ako povinnosť. To nejde bez povedomia o spolupráci a vzájomnej prepojenosti. Sloboda, rovnosť a vzájomnosť sa môžu stať novou cestou a výzvou. Nový pokus o ozdravenie dnešnej spoločnosti sa nedá realizovať bez úcty k slobode, ale aj vo vzájomnej zodpovednosti. Povinnosť spolu-

MIROSLAV KOCÚR
(*Teológ, publicista,
vysokoškolský pedagóg.*)

Pozornosť Európy sa po výsledkoch hlasovania o Brexite obracia stále na veľké demokratické hlasovania. Výsledok prezidentských volieb v Spojených štátoch a teatrálna gestá nového amerického prezidenta však zaskočili aj tých, ktorí ho očakávali. Nekultúrnosť a teatrálna vystupovanie Donalda Trumpa neponúka ani istotu, ani upokojenie toho, na čo čakali i jeho voliči. Na analýzy je vraj však ešte priskoro, preto ich môžeme na chvíľu oddialiť.

práce a vzájomnej podpory, ako aj prežívania širokej a pestrej komunity dnes otvorene uvažujúci ľudia nepotrebujú zaobaliť do náboženského jazyka. Ak by mali kresťania úctu k Božiemu menu a prestali by strašiť apokalyptickými víziami strachu z toho, čo nás čaká, hovorili by niečo podobné.

Bez privilégií a bez nenávisti by sme sa mali pokúsiť nájsť našu spoločnú zodpovednosť pred pravidlami aj ich Pôvodcom. Egoizmus v osobnom živote aj na spoločenskej úrovni vedie len k rozpadu a bolesti. A aj k vojnám, ktoré sa starému kontinentu vyhýbali posledné desaťročia predovšetkým vďaka prezieravosti a spolupráci zodpovedných správcov verejných vecí európskych mocností. Želajme si spoločne, aby sa im to podarilo. A ak sa to dá, podporme svojím slovom aj praktickými postojmi tento konštruktívny projekt európskej budúcnosti.

Nadišiel čas pochopiť, že snaha o zmierenie, vzájomný rešpekt, spolupráca a sociálna solidarita sú v tom najlepšom zmysle slova plodmi, ktoré rastú na dobrých stromoch a sú naplnené s kresťanským životným štýlom a presvedčením. Život v pravde a podľa hlbokého morálneho presvedčenia vo vlastnom svedomí presahuje kultúry a civilizačné hranice. A čo sa týka viery, je to asi tak, že ľudia budú veria v Najvyššieho, alebo svoju vieru musia vystužovať strachom a náboženskou ideológiou plnou neistoty a nenávisti. Spolupráca je viac ako konfrontácia. Vzájomný rešpekt a úcta nás dovedú k lepšej budúcnosti bližšie, ako nenávisť, zloba a múry okolo nášho egoizmu. A to je dôvod na to, aby sme si aj my pustili z času na čas Ódu na radosť. ■

KRÍŽOVKA

„Ak je niečo smiešne, hľadaj v tom...“ G. B. Shaw

Autor: Peter Kailing	Opica	Dávny predok	Druh matnej kože	POMÔCKY Ava, Ihop, Ast, Snob, Yv, Ops, Nen		Chem. zn. molybdénu	Exmetropola Barmy	Hárok, papier	Oco
Starorím. bohyňa úrody				Náterm email Ty (nem.)	•				
Dedovia					•				
	Ruská rieka Typ áut (lynx)				•	Astien Buničina			
Chod' (rusky)				MPZ Venezuely	•		Toto Čes. ľud. súhlas		
Citoslovce (plašenie)				Záhada To	•			Zásoba, záloha	Mužské meno
Predložka			Poručníci Tech. služby (skr.)		•				
Záplava					•		El. - volt (skr.) Tal. futbal. klub		
	Nórska metropola	Skratka strany Nadutec			•	Izabela (dom.)			
Strednica			Obch. akadémia Smie (česky)		•	Anglická riecka Severan			
Slov. pol. strana (skr.)				Vietor (česky) 499, rím.	•				Ruský veľtok
Postava z rozprávok					•				
Vyhnú sa stretnutiu						Otrok			

Správna odpoveď RELAXu z Dialógu č. 4/2017

Tajnička krížovky: Láska je skutočným bohatstvom vtedy, ak sa s ňou ČLOVEK DELÍ

Vyriešenú tajničku krížovky z tohto čísla posielajte e-mailom alebo poštou na nižšie uvedené adresy: svatava@swanmail.sk, DIALÓG, Sadová 28, 900 51 ZOHOR do 10. 6. 2017. Nezabudnite nechať na seba kontakt (meno, telefón, adresa). Správneho riešiteľa všetkých úloh odmeníme reprezentačnou obrazovou publikáciou z vydavateľstva Media Svatava. / Stranu pripravil Peter Kailing

Mesites

Křesťanská turistická agentura Mesites nabízí již od roku 1997 ubytování v apartmánech u moře v Chorvatsku za skvělé ceny!

LETNÍ DOVOLENÁ V CHORVATSKU

V nabídce najdete celkem 30 apartmánů v 12 vilách ve třech lokalitách Istrie, Marušiči u Makarské, ostrov Pag. Vily jsou vzdáleny od moře 20 až 800 m. Apartmány jsou různé velikosti/kapacity: pro 3 až 10 osob.

Celková kapacita všech apartmánů je dohromady 160 osob.

Ceny apartmánů při plné obsazenosti se pohybují: v červnu a září 5 až 10 €/osobu/den v červenci a srpnu 8 až 15 €/osobu/den

Podrobnosti, fotografie vilek, jednotlivých pokojů, pláží atd. najdete na:

www.mesites.cz

Využitím služeb "Mesites" současně podpoříte misijní práci manželů Dohnalových v Chorvatsku. Objekty jsou ideální pro rodinnou, sborovou dovolenou i dovolenou studentů a mládeže.

Objednávejte, dokud jsou ještě volné termíny!

katka.mesites@gmail.com

Skype: katadohnal GSM: +385911235424